

Demokratisk Konføderalisme – En revolution i Rojava

DOWN WITH IS, FUNDAMENTALISM & PATRIARCHY

Sprog: Dansk

Vejleder: Lars Jensen

Anslag: 135.737

Kursustype: Projekt

Modul: Kultur- og sprogmødestudier

Daniel Frank Christensen, 42099, K2

Nadia Yasmin Brakti, 48826 KA 1.-sem

Nynne Kjøller Stadelund, 48823 KA 1.-sem

Sigrid Pepke Jeppesen, 48927, KA 1.-sem

Simone Lindberg Gregersen, 49458, KA 1.-sem

Abstract

Present study is an investigation of the current situation in the area in Northern Syria called Rojava. It provides an account of the Kurdish historical and cultural context, and proceeds into a critical analysis of the political philosophies/ideologies of Murray Bookchin and Abdullah Öcalan. The project investigates the adaptation and impact of these ideologies into the Syrian party/organization PYD – we analyze and interpret a selection of empirical sources, showing these ideologies' presence and operations in the Rojava Cantons. We trace the journey of Bookchin's ideas into Öcalan's prison cell, showing how they are adopted and rearticulated by Öcalan to fit the Kurdish and wider middle-eastern context. Öcalan's political writings transcend the Kurdish question, proposing a pan-middle eastern, decentralized radical democracy and confederation network. Our analysis and discussion explore topics of ethnic, gender and cultural anti-discrimination, the question of the nation state and regional reconciliation, and finally the encounters between the revolutionary culture of Rojava with the historical-national experience of the Kurds - an encounter that we interpret to be demonstrative of Homi Bhabha's cultural difference, showing signs of an emerging hybridity. Our study has shown that Öcalan's Democratic Confederalism *does* have an impact on the regions of Rojava and how the revolution is taking place.

Motivation	5
Problemfelt	5
Problemformulering	7
Metode	7
Videnskabsteori.....	7
Proces.....	8
Analysestrategi.....	9
Beskrivelse af empiri.....	10
Rojava-forfatningen	10
Saleh Muslim	10
Dokumentarfilm.....	11
Artikler	12
Afgrænsning	14
Kurdisk Historie & Kontekst	14
Den kurdiske nationalisme.....	17
Syrisk kurdisk Historie.....	18
Ideologien bag PYD	19
Teoretisk fundament	20
"The Next Revolution – Popular Assemblies & The Promise of Direct Democracy"	20
Lighed og frihed kontra kapitalisme	21
Politik og Statecraft	22
Communalism og Libertarian Municipalism	24
Det Konføderale netværk	25
Bookchins Revolutionsstrategi	26
Öcalan og Demokratisk Konføderalisme	28
Öcalans projekt: Demokratisk Konføderalisme	29
Nationalstaten	31
Differentiering i mellem Bookchin og Öcalan	32
Analyse.....	35
Indledning	35
Autonomi og suverænitet	35
Antikapitalisme	38
Demokratibegrebet	40
Antidiskrimination	43
Lighed og Antidiskrimination: Køn, Alder, Kultur, Sprog & Etnicitet	43
Dokumentarfilmene.....	44
Multikulturalisme/Kulturel diversitet-differens	47
Delkonklusion	50
Diskussion	51

Demokratisk konføderalisme - en utopi?	51
Køn og ligestilling.....	53
De Autonome Regioner i samspil med nationalstaten	56
Kulturel differens.....	57
Konklusion.....	59
Litteraturliste.....	60
Bøger:.....	60
Internetkilder	60
Video:.....	62

Motivation

Dette projekt blev oprindeligt iværksat for bedre at forstå, hvordan revolutionen i det "vestlige Kurdistan", eller Rojava i Nordsyrien, kan fortolkes på baggrund af vores fagligheder indenfor kultur- og sprogmødestudier. Vi havde indledningsvist orienteret os omkring situationen i Rojava igennem en række dagbladsartikler og dokumentarfilm, hvor vi blev opmærksom på Murray Bookchin og Abdullah Öcalans aktivistiske forfatterskaber samt deres indflydelse på det politiske projekt i Rojava. Vores interesse blev forstærket af at opdage, hvorledes politiske positioner som eksempelvis feminisme, pluralisme og direkte demokrati blev italesat som væsentlige elementer i Rojava revolutionen. Disse aspekter gav anledning til en undren over, hvordan denne revolution er særlig i forhold til andre politiske bevægelser i Mellemøsten og den syriske borgerkrig - men også i forhold til andre venstreradikale bevægelser, selvstændigheds- og dekolonialiseringskampe i et globalt og historisk perspektiv.

Da vi indledte projektet var det indlysende, at flygtningesituationen i Nordafrika, Mellemøsten og Europa var en af de mest presserende sager, der kunne blive undersøgt som projektemne. Selv om denne flygtningesituation har baggrund i mange lande og regioner, var det også tydeligt at den komplekse borgerkrig i Syrien var en af hovedårsagerne. Vi blev i denne forbindelse motiveret til bedre at forstå denne krig. Dertil gav fokuset på Rojava anledning til at udforske et særligt aspekt af dette felt, som virkede til at rumme mange elementer, der kunne ses i lyset af *kultur mødet*. Derudover præsenterer Rojava som case, en mulighed for at studere en gruppe mennesker, hvis vanlige liv har været brudt op og fortrængt af krigen, men som bemægtiger sig en høj grad af agens og som udvikler reelle politiske og kulturelle forandringer på baggrund af intertekstuel ideologi.

Problemfelt

Det kurdiske folk har gennem historien været en marginaliseret gruppe indenfor deres leveområde 'Kurdistan'. 'Kurdistan' har siden aktualiseringen af Sykes-Picot aftalen og etableringen af de nuværende tyrkiske statsgrænser, ligget indenfor Syriens, Tyrkiets, Iraks og Irans nationale statsgrænser (Gunter, 2015:102). Kurderne har i disse lande været, og er stadig, udsat for mange assimileringstræbelser og politiske og kulturelle forfølgelser.

Baath partiet og Bashar al-Assad dynastiet i Syrien har brugt både ekskluderende, legale og voldelige midler til at undertrykke deres politiske opponenter, herunder kurderne. Vores interesse og fokus for projektet er på det syriske Demokratiske Enheds Parti (PYD - Partiya Yekîtiya Demokrat), som spreder og udvikler sig midt i det nordlige krigshærgede Syrien.

Öcalan blev fængslet i Tyrkiet i 1999, hvor han stiftede bekendtskab med Bookchins politiske forfatterskab. Öcalan blev stærkt influeret af Bookchins ideer og har siden omformuleret sine politiske idéer og strategier, hvilke indebar en adaptering af Bookchins *Libertarian Municipalism*; et politisk program bygget på en ideologi, som Öcalan betegner med Demokratisk Konføderalisme. Öcalans nye ideologi blev efterfølgende adopteret af Kurdistans Arbejderparti (PKK - Partiya Karkaren Kurdistan), og influerede senere hen også PYD. Da den syriske regering trak sig ud af Rojava i 2012, havde PYD allerede etableret et omfattende politisk og militært netværk, der var klar til at udfylde magttomrummet med en decentraliseret social organisering omfattende de tre kantoner Cezire, Kobanê og Efrîn. I sit skrift, "Demokratisk Konføderalisme", beskylder Öcalan den historiske emergens af nationalstaten for at være en af de primære årsager til mange vedvarende konflikter i Mellemøsten. Derfor har han bevæget sig væk fra sit tidligere politiske mål om en kurdisk nationalstat, og i stedet tegnet modellen for en Demokratisk Konføderation, hvilket Rojava området tilsyneladende stræber efter. Med denne politik kan og bør kurderne, ifølge Öcalan, blive et forbillede for resten af Mellemøsten.

Affødt af den syriske borgerkrig, og etableringen af Daesh¹, har PYD og folket i Rojava, dannet to decentraliserede militser, Folkets Forsvarsheder (YPG - Yekîneyên Parastina Gel), der består af mænd og Kvindernes Forsvarsheder (YPJ - Yekîneyên Parastina Jin). Disse militser har i samarbejde med PKK, og til tider den irakisk-kurdiske milits Peshmerga, forsvaret Rojava området trods intense forsøg fra Daesh på at overtage området.

Der er dog udfordringer for PYDs muligheder for at realisere deres politiske mål i området. De Autonome Regioner i Rojava har en yderst fjendtligt stemt nabo i Tyrkiet, en ekstremt destruktiv borgerkrig der raser i syd, og Daesh indenfor projektil afstand. Derudover sigter

---

¹ 'Daesh' er den latinsk-alfabetisk omskrivning af den arabisk akronym for: 'والشام العراق في الإسلامية لدولة' ('al-

Assad regimet, med fuld russisk støtte, efter at vinde magten tilbage, og det kunne være svært at forestille sig at de ville acceptere et selvstyret, kurdisk område indenfor landets grænser.

Vi er interesserede i, hvordan de Autonome Regioner fungerer, hvordan den politiske ideologi kommer til udtryk og hvilken modtagelse den får. Yderligere har vi interesse i hvilken støtte og eventuel modstand, der er til stede, og hvordan ideologiens delelementer såsom socialisme, partipatorisk demokrati og feminisme, spiller sammen med andre kulturelle faktorer. Derudover er det interessant at undersøge, hvordan Öcalan forsøger at omskrive kurdernes narrativ således, at de i stedet for at være en undertrykt etnisk minoritetsgruppe, bliver et emanciperet folk og skaber et forbillede for en ny form for demokrati i Mellemøsten.

Problemformulering

Hvordan omsættes Murray Bookchins teori til Abdullah Öcalans politiske ideologi, og hvilken indvirkning har dette politiske projekt for Rojava?

Metode

Videnskabsteori

Vores videnskabsteoretiske forankring er hovedsagelig baseret på kritisk analyse, hvilken er uden fast tilknytning til nogen specifik teori. Det kan også siges, at vores anvendelse af kritisk analyse er præget af hermeneutik. Vores analytiske tilgang er karakteriseret ved, at vi fremlægger og behandler det teoretiske og empiriske materiale som genstande for kontekstualiserende fortolkning. Dertil er vores videnskabsteoretiske tilgang decideret antipositivistisk. Vores fortolkningsproces indebærer gennemgående refleksioner over sproglige, historiske og kulturelle betingelser for vidensspørgsmål og vidensproduktion. Vores analyse af de politisk-filosofiske teorier samt det empiriske materiale, rummer en bredere samling af tværfaglige betragtninger. Disse betragtninger er dog afgrænset til humanistiske og tildels, samfundsvidenskabelige fagligheder, som optræder immanente i projektet og har naturligvis referencer bag.

Selvom vi har valgt at foretage vores undersøgelse uden en entydig placering af den i en eller anden kanoniseret videnskabsteoretisk retning, mener vi at vores analyses præmisser og konklusioner er konsistente og gyldige. Dette kan tilskrives epistemologisk forsigtighed og

erfaring - vi drager vores slutninger på baggrund af det, som i samspillet mellem teorien og empirien, med rimelighed kan udsiges. Konklusionerne drages på baggrund af de præmisser, vi har opstillet for analysen - hvordan Bookchin og Öcalans teori og ideologi kommer til udtryk i vores empiriske materiale. Konklusionerne bliver således valide indenfor den ramme vi har opsat. Hertil er vi også opmærksomme på eksempelvis vores kildeudvælgelse, brugbarheden af primære og sekundære kilder samt bias. Men uanset hvorledes disse epistemologiske forbehold anvendes, anerkender vi ingen bemyndigelse til at udtale os om, hvordan forholdene *egentlig* er.

Proces

Indledningsvist forventede vi, at en behandling af gældende problemstilling, både teoretisk, epistemisk og empirisk, skulle være koncentreret omkring en undersøgelse af Rojava revolutionen som en social bevægelse. Dette viste sig at være for snævert et fokus i forhold til emnets tematiske omfang, som omfatter mange intersektionelle vinkler i krydsfeltet mellem kulturteori, politisk filosofi, historie, postkolonialisme og etnografi. Derudover var mulighederne for at anskaffe anvendelig empirisk data til denne behandling minimal, uigennemskuelig og prekær, hvad angik feltarbejde. Dette resulterede i en beslutning om at følge en analytisk retning - en som sagligt kunne bearbejdes på baggrund af tilgængelige tekster, og en som kunne rumme det komplekse genstandsfelt. Derfor valgte vi at dokumentere ideologiens rejse og udvikling - fra Bookchins forholdsvis dekontekstualiserede og universaliserende politiske model, grundlæggende baseret på idéerne om *social økologi* og *popular assemblies*, til Öcalans adaptering og videreudvikling af disse idéer til sin egen kurdiske, mellemøstlige og konfliktprægede multietniske kontekst.

For at kunne sige noget om forbindelsen mellem Bookchins teori, Öcalans ideologi og Rojava, var det nødvendigt at finde materiale som havde spor af denne. Derfor startede vi en ganske omfattende kildesøgning, som indebar alt fra at se små dokumentarklip til at læse artikler fra kurdiske platforme, danske aviser og internationale medier. Rojava har en rimelig intens mediedækning, så det var på mange måder en jungle af materiale. Vores tilgang til anskaffelse af materiale har derfor været mere vilkårlig end systematisk. Vi måtte dog forholdsvist hurtigt fokusere vores søgning til at være omkring materiale, der indeholdte vidneudsagn fra

forskellige mennesker, der befinder sig i Rojava, for på denne måde at komme tættere på deres virkelighed.

En af de tematikker vi fremhæver i vores analyse, rummer mange italesættelser af kulturelle anliggender. Behandlingen af vores empiri, lægger op til nogle forhold som ikke lader sig eksplicitere, hvor vi dermed har behov for at integrere et eksternt teoretisk begreb for at kunne præcisere dette. Vi gør derfor brug af Homi Bhabhas sondring mellem kulturel *differens* og *diversitet*, som vi mener giver mulighed for at udfolde vores tanker.

Analysestrategi

For at forstå kurdernes position og placering i den mellemøstlige konfliktzone, finder vi det anvendeligt med en historisk kontekstualisering af kurdernes fortid. Derfor gives en kort indførsel i kurdernes historiske kontekst, hvilken også giver et indblik i tyrkisk-kurdiske PKK og dernæst syrisk-kurdiske PYD.

Vi fremhæver de tematikker i Bookchin og Öcalans skrifter, som vi anser for de mest væsentlige i forhold til projektets problemstilling, hvormed vi ekspliciterer vores fortolkning af dem. Ideen om *social økologi* anvendes ikke til at belyse vores problemstilling, men er vigtig i forhold til at forstå Bookchin og Öcalans kritik af fx kapitalismen. Dog kan det ikke spores i vores empiri, hvilket muligvis skyldes at Rojava er midt i en konfliktzone og derfor ikke har mulighed for at prioritere *social økologi* på nuværende tidspunkt. Fra vores behandling af Bookchin udleder vi følgende temaer som centrale: Lighed og frihed kontra kapitalisme, Politik og Statecraft, Communalism og Libertarian Municipalism og det Konføderale netværk. Dette leder over i en gennemgang af Öcalans værk og projekt "Demokratisk Konføderalisme". For at eksplicitere sammenhængen mellem Bookchin og Öcalan, finder vi det nødvendigt at klarlægge hvilken kontekst de udspringer af, og hvordan dette har betydning for deres teoretiske og ideologiske fundament. Projektets afsnit "Differentiering mellem Bookchin og Öcalan" fungerer således også som et springbræt til analysen.

I analysen forsøger vi at lokalisere og fortolke disse idéers optræden, funktioner og transformationer i praksis: hvordan er de integreret og opfattet af civilsamfundet, og hvad opstår i mødet mellem en socio-kulturel realitet og en teoretisk ideologi? Hvilken betydning har implementeringen for de aspekter, der berører kulturel og kønsidentitet, og hvordan

bliver de reartikuleret som politiske principper og vejledende i rettighedstænkning i formelle dokumenter og embedsrelaterede udtalelser?

Dernæst følger en diskussion af de problemstillinger analysen opstiller: Er Demokratisk Konføderalisme overhovedet et realiserbart projekt på længere sigt? Er der nogle aspekter af projektet som er mere vellykket end andre? Hvordan kan de Autonome Regioner forstås i samspil med nationalstaten, og hvordan kan Rojava forstås som et rum for hybriditet?

Beskrivelse af empiri

Vores empiriske materiale er konstitueret af en forfatning, et interview, to dokumentarfilm og to journalistiske artikler.

Rojava-forfatningen

Der er blevet udarbejdet en formel forfatning for de tre autonome kantoner i Rojava. Dens engelsksprogede udgivelse er tituleret, "The Constitution of the Rojava Cantons Revolution: The Social Contract for the Rojava Cantons in Syria" (Internetkilde: Academia.edu). Forfatningen omfatter en liste af 95 paragraffer. Det vil hverken være nødvendigt eller produktivt at foretage en næranalyse af samtlige paragraffer fra forfatningen, hvorfor vi har valgt kun at have fokus på de paragraffer, der tydeligt bærer præg af Öcalans og Bookchins tænkning. Forfatningen er det officielle dokument for den demokratiske konføderation i Rojava, og det er derfor et brugbart redskab til at analysere de andre dele af vores empiri. Den vil anvendes til at belyse eksempler på at ideologien kommer til udtryk i den yderligere empiri, idet man kan understøtte empirien med en direkte reference til en specifik paragraf i forfatningen.

Saleh Muslim

For at give et indblik i hvordan Öcalans ideologi implementeres i praksis i Rojava, har vi valgt at inddrage og analysere et interview med lederen af syriske PYD, Saleh Muslim Mohamed. I "A Revolution of Life - Interview with Saleh Muslim" fra november 2014 beskriver han hvordan Öcalans form for demokratisk autonomi fungerer i praksis (i hvert fald som det gjorde i november 2014). Muslim lægger stor vægt på, hvordan borgerkrigen har skabt et mulighedsrum for at afprøve Demokratisk Konføderalisme og dermed virkeliggøre Öcalans ideologi.

Vi har valgt at inddrage Muslim, eftersom det kan være særligt indsigtfuldt at undersøge hvordan en embedsmand fra PYD italesætter Öcalans ideologi, og ud fra hans udsagn sammenligne det med, hvad der sker i praksis.

Muslims status som leder af PYD er vigtig at have in mente. Det er klart at hans høje position i PYD influerer hans udsagn, og således bærer interviewet også præg af at ville vise den positive side af Rojava revolutionen. Der er en mulighed for, at han maler et romantiseret billede af situationen, og gerne vil vise sin dedikation til Demokratisk Konføderalisme, og hvordan det fungerer for alle.

Dokumentarfilm

Yderligere har vi valgt at inddrage to relevante dokumentarfilm for at illustrere, hvordan Öcalans Demokratisk Konføderalisme ikke kun er en ideologi, men også hvordan den i en bestemt sammenhæng bliver udført i praksis. Der findes et større antal af dokumentarfilm omhandlende Rojava området, men vi har valgt at afgrænse os til at analysere to af dem, eftersom disse to bærer særligt præg af Öcalans ideologi. De giver dermed mulighed for en indsigt i et samfund, der tydeligvis har implementeret elementer fra ideologien. Derudover kan man sige, at selvom dokumentarfilmene er subjektive, fremsætter genren en påstand om at fremstille virkeligheden, hvilket er et godt udgangspunkt for at illustrere en situation som finder sted.

Den første dokumentar "Her War", fra 2015, foregår i en YPJ træningslejr kaldet Berivan. Man følger 18-årige Gulan, som forlader sin hverdag og sin hjemby, Serekaniye, for at tilslutte sig YPJ og kampen mod Daesh. Træningsforløbet, som varer en måned, og de andre kvindelige deltagere bliver filmet. Her kommer de med deres tanker og fortællinger om, hvordan det er at være en del af revolutionen, og hvorfor den er vigtig for dem. Deres grund til at kæmpe er først og fremmest for at beskytte deres familie og land. De forklarer ligeledes at de prøver på, at omdefinere og fjerne de begrænsninger, de tidligere har været pålagt af deres kultur og samfund. De kæmper for, at Demokratisk Konføderalisme bliver en realitet i Rojava.

Den anden dokumentar, produceret af BBC (men lavet af et lokalt pressehold), "Inside Kobani" fra 2014, præsenterer en dag i byen Kobanê, som på det tidspunkt til dels stadig var besat af Daesh. Her bliver de, som har valgt at blive boende i byen, filmet, men særligt i fokus er de kurdere, der både kommer fra området og udefra for at beskytte byen, og derfor har

tilsluttet sig YPG/J. Man følger den iransk-kurdiske journalist Sanyar Omranis arbejde gennem byen og hans kamp for at oplyse medierne, om hvad der sker i det belejrede Kobanê. Selvom dokumentarfilmene stort set kun har fokus på den militære vinkel i Rojava, illustrerer de begge, hvordan den politiske ideologi er blevet modtaget af denne specifikke, kurdiske befolkning, som vælger at kæmpe for YPG/J, og hvordan den kommer til udtryk gennem deres handlinger og udsagn.

Begge dokumentarer viser aspekter af en implementering af Demokratisk Konføderalisme, og kan derfor bruges til at give eksempler på, hvordan der gøres brug af Öcalans ideologi i Rojava.

Begge dokumentarer søger at præsentere de kurdere, som kæmper mod Daesh til resten af verden. Derfor må man være bevidst om, at de i høj grad vil vise YPJ og de andre soldater fra deres bedste side. Da det kan antages, at dokumentarfilmene altså er farvet af at skulle præsentere blandt andet Demokratisk Konføderalisme som et velfungerende system (idet YPJ/G er en del af PYD, som praktiserer denne struktur), analyserer vi således med forbehold for endeligt at konkludere noget som én sandhed baseret *kun* på dokumentarfilmene. Desuden er "Inside Kobani" fra 2014, og det er derfor begrænset hvad man kan udlede fra filmen om den nuværende situation, da byen på nuværende tidspunkt ikke er påvirket af Daeshs tilstedeværelse. Man kan dog overordnet godt kan sige noget om forholdene under kampene.

Det skal nævnes, at "Her War" er produceret af det russiske medienetværk, RT, og man må derfor tage forbehold for dokumentarens funktion, idet at Rusland har strategiske interesser i Syrien og støtter Assad regeringen (Internetkilde: Globalis). Dermed har Rusland også visse interessekonflikter med Tyrkiet, som igen har interessekonflikter med både PKK og PYD. I sådan en hyperkompleks proxykrig, er det ikke til at vide, hvilket bias den overvejende positive vinkling "Her War", er præget af. Hertil er vi ikke bekendt med dokumentarens interviewspørgsmål eller redigeringsprocesser. Ikke desto mindre, kan store dele af dokumentaren ses som havende værdi som vidnesbyrd.

Artikler

Dokumentarfilmene viser i høj grad det militære aspekt i Rojava, og giver ikke mulighed for en indsigt i hvordan ideologien fungerer yderligere i ikke-militære sammenhænge. Derfor har

vi valgt at tilføje to artikler, som også giver et indblik i det militære liv, og dermed understøtter dokumentarfilmene. De bringer desuden også elementer og udsagn fra det civile liv, som ikke vises i filmene.

Den første artikel, "Jeg er her for at forandre verden", er fra dagbladet Information og er skrevet i november 2015. Journalisten, Tobias Havmand, er rejst til Rojava og skriver om de indtryk han får fra befolkningen han møder. Han skriver om sine observationer af hvordan Öcalans ideologi, som han i forvejen er bekendt med, bliver praktiseret. Der er både udsagn fra vestlige aktivister, YPG/J soldater og civile, som forklarer hvorfor de synes Demokratisk Konføderalisme er et system, som fungerer og derfor skal støttes op om. Derudover forekommer der også udsagn som italesætter en kritik af ideologien. Havmand vælger at inddrage kritiske udsagn om PYD, YPG/J og Öcalans ideologi, hvilket man ikke finder i den yderligere empiri. Hans artikel fungerer som vidnesbyrd med både positive og negative aspekter af den virkelighed, han præsenterer heri.

Den anden artikel "The Rojava Revolution" (2015), er en artikel skrevet i dagbogsform, hvor journalisten Evangelos Aretaios beskriver sin ankomst til Rojava, hvor han observerer hvordan Demokratisk Konføderalisme kommer til udtryk i området. I hans artikel er der udsagn fra både kurdere, kristne, mænd og kvinder, og artiklen tilføjer dermed et lidt mere nuanceret billede end den første artikel.

Begge artikler danner et billede af, hvordan ideologien kommer til udtryk i praksis, og giver dermed et mere nuanceret billede. Ved inddragelsen af nævnte artikler, søger vi at skabe en ramme om et empirisk, kvalitativt udgangspunkt, hvorved at valide konklusioner kan drages. Vi søger altså ikke at kunne lave generelle antagelser, men derimod at eksemplificere måder hvorpå ideologien i praksis kommer til udtryk.

De to artikler differentierer meget i den måde, de er skrevet og opbygget på. "Jeg er her for at forandre verden" bærer præg af at være skrevet ind i en journalistisk genre. Den er uden anekdoter, og afsenderen indtager en observerende position. Han beskriver ingen af sine egne tanker omkring mødet med Rojava, men lader hans kilder 'tale'. Det er ikke nødvendigvis negativt, men det gør det uigennemskueligt at vide, hvad der ligger til grund for de udsagn der inddrages, og gør det derfor vanskeligt at anvende dem. "The Rojava Revolution" er skrevet i

en mere dagbogslignende form, hvilket indholdet tydeligt bærer præg af. Aretaios' udlægning af vidneudsagnene er formet som en personlig fortælling, og det gør det måske mere vigtigt at forstå udsagnene i sin oprindelige kontekst.

Afgrænsning

Vores materiale er som nævnt sammensat af forskellige komponenter, der tilsammen danner et empirisk mønster. Som det også afspejler sig i vores proces og udvælgelse af materiale, har vi at gøre med et genstandsfelt, som har en forholdsvis intensiv mediedækning fra mange forskellige vinkler. Der findes således uendelige muligheder for at behandle og udvælge sit materiale, men der er en indbygget distance fordi den virkelighed, vi søger at undersøge eller forstå, kun kan beskrives ud fra andres fortolkning af denne virkelighed. Samtidig er Rojava et område i konstant forvandling - både geopolitisk, strategisk og socialpolitisk - hvilket gør, at det felt og den virkelighed som vores materiale tilbyder os at analysere, bliver til øjeblikke som sandsynligvis har ændret sig. Vores materiale befinder sig i et felt som er enormt konfliktfyldt og med mange internationale interesser. Ved at anvende Bookchin og Öcalan som vores teoretiske og ideologiske ramme, afgrænser vi os fra at følge nogle af de 'spor', som vores materiale er en del af. At vi har fokus på kurdernes historie og projekt i Rojava udelukker også andre mulige måder at belyse Rojava Revolutionen på. Det kunne fx være interessant at gå mere i dybden med Syrien som konfliktzone, og prøve at forstå hvilke andre grupperinger, der bevæger sig i samme zone, og hvilke ideologiske forskelle og interesser der ellers er på spil. Samtidig ville Tyrkiets relation til Rojava være interessant at beskæftige sig mere med, og som en form for modsætning i stedet prøve at forstå tyrkernes placering i denne konfliktzone.

Kurdisk Historie & Kontekst

I dette afsnit vil der blive givet en indførelse i den kurdiske historie, der betegner en gruppe af forskellige sociale, politiske og etniske minoriteter (White, 2000: viii). Det er problematisk at referere til et samlet kurdisk folk eller én kurdisk historie, da det er et folkeslag, der stammer fra store dele af det tidligere Osmanniske rige - det der i dag er Tyrkiet, Irak, Iran, Armenien og Syrien. Det er også dette geografiske område, der kan betegnes som 'Kurdistan'. Første

gang området blev betegnet som 'Kurdistan', var allerede i det 12. århundrede, hvor Sultan Seljuk Sandjar prøvede at samle et fælles geografisk område for et kurdisk folk, med en fælles hovedstad i Bahar (White, 2000:15). Da det, der betegnes som det kurdiske folk, er så mangfoldigt et folkefærd, er det svært at betegne det som en enhed. Historisk set har det været et folkefærd, der har levet som nomader og været organiseret i stammer, der har levet i eller tæt på større byer, samt boet i bjergene (White, 2000:20). På trods af den store diversitet er det en gruppe, der har fælles lingvistiske træk, som oprinder fra en iransk sproggruppe, med dialekter alt efter i hvilket geografisk område, der er tale om.

Det er et folkefærd, som altid har været en minoritet på trods af, at de allerede i 1700-tallet delte den dominerende religiøse overbevisning i Osmannerriget, som var Sunni Islam. For at inddrage og gøre plads til ikke-muslimske minoritetsgrupper i det Osmanniske rige, blev der indført et system, hvor de forskellige grupper kunne have små samfund i samfundet, med eget styre. Dette system blev kaldt 'the millet system'. 'Millet' betyder nation. På trods af organisering i millets, blev der opretholdt en loyalitet over for sultanen, der gav beskyttelse og andre goder tilbage. Ifølge White var dette også med til, at statsborgerskabet i Osmannerriget var religiøst bestemt, hvilket var afgørende for de muslimske minoritetsgrupper, så som kurdere og arabere. Det var samtidig også en måde at holde minoriteterne indenfor imperiets grænser, og uden at de gjorde oprør (Saraçoglu, 2010:41). Det vil sige, at så længe de var sunnimuslimer, var der et automatisk loyalitetsbånd mellem sultanen og disse grupper. Det var et forhold, der blev opretholdt frem til 1800-tallet (White, 2000:56; Saraçoglu, 2010:38). Som følge af Islam som den vigtigste grundsten i det Osmanniske rige, spillede det ingen rolle, hvorvidt man var kurder eller ej, fordi den politiske og sociale organisering skete på baggrund af religionen (Saraçoglu, 2010:39). I løbet af 1800-tallet influeres Osmannerriget af den vestlige kapitalisme, der var med til at ændre imperiets politiske, økonomiske og sociale strukturer og udvikling. Osmannerriget blev gældsatt og var under pres fra de europæiske magter, der som militærmagter kun voksede sig større. Samtidig blev en nationalistisk overbevisning fra de kristne minoriteter stærkere og udfordrede sultanatet. Disse udfordringer tvang Osmannerriget ud i en gennemgribende ændring politisk, økonomisk og militært. Der opstod en politisering af etnicitet, og der blev formet en politisk koalition med tyrkere i spidsen. Det var en koalition, der fik indflydelse hos sultanatet og medførte indførelse af reformer, der i 1876 førte til åbningen af det første parlament i Osmannerrigets historie (Saraçoglu, 2010:39). I følge Cenk Saraçoglu blev

resultatet af de strukturelle ændringer tre strategier, der kom til at dominere 1800-tallet. Disse var Ottomanisme, Islamisme og sidst i 1800-tallet og start 1900-tallet tyrkisk nationalisme (Saraçoglu, 2010:40). I perioden domineret af tyrkisk nationalisme, foretoges en rekonstruktion af Osmannerriget ud fra tyrkiske interesser, og i forlængelse af denne nationalisme der voksede frem, blev Committee of Union and Progress (CUP - İttihat ve Terakki Cemiyeti), en hemmelig politisk organisation og senere politisk parti, etableret (Saraçoglu, 2010:42). Saraçoglu hævder, at CUP som et led i den tyrkiske nationalisme, hvor der ikke var plads til ikke-tyrkiske sunnimuslimer, ville ekskludere blandt andet kurdere. Dette er der dog ikke tydelige beviser på, men problemet lå i, at kurderne ikke tydeligt blev defineret i CUPs politik, da tilstedeværelsen af andre etniske grupper komplicerede CUPs nationalistiske projekt (Saraçoglu, 2010:43). Som en modreaktion til en stærk tyrkisk nationalisme, begyndte en parallel kurdisk nationalisme at tage form. I kølvandet på Første Verdenskrig og den følgende britiske og franske koloniseringsperiode, opstod der en række lokale konflikter. Som reaktion herpå kæmpede tyrkerne, kurderne og andre grupper sammen mod kolonimagterne Frankrig og Storbritannien i 1922. Det førte til en revurdering af Sévres-traktaten², der ledte til fredskonferencen i Lausanne i 1923. Det var ved denne konference, at den tyrkiske modstandsbevægelse udråbte sig selv til repræsentant for muslimer i Anatolien og fejede den osmanniske administration af vejen, hvilket definitivt førte til Osmannerrigets sammenbrud. Ligeledes var det her, at grænserne for det nuværende Tyrkiet, blev vedtaget (Saraçoglu, 2010:47). Ydermere blev der ved konferencen rejst spørgsmål vedrørende kurdisk autonomi, hvilken blev afvist, da det kurdiske folk ikke blev betragtet som en minoritet, men mere som et broderskab af både tyrkere og kurdere med kulturelle rettigheder og frihed (Saraçoglu, 2010:48). Som et led i dannelsen af den nye tyrkiske stat, skete der et skift i diskursen omkring kurderne. At Tyrkiet gik fra at være en del af et multietnisk imperium til en nationalstat medførte, at kurderne ikke længere blev anset for at være ligestillet tyrkerne; de blev en befolkningsgruppe, der skulle assimileres ind i det tyrkiske samfund. Med dannelsen af en tyrkisk stat, blev det muligt at italesætte en tyrkiskhed og en tyrkisk nationalidentitet, hvor regeringen forventede en assimilering, fordi denne tyrkiskhed, havde et forestillet ophav i det tidligere sunnimuslimske 'fællesskab' som fandtes under Osmannerriget (Saraçoglu,

---

² (Saraçoglu, 2010:47)

2010:50). Som et led i assimileringspolitikken, blev det kurdiske sprog samt kurdisk litteratur forbudt (Öcalan, 2009:20). Dette blev først tilladt igen i 1990'erne, ved Tyrkiets ansøgning om optagelse i EU (Saraçoglu, 2010:58). Igennem en etnisk tyrkisk nationalisme, blev denne assimileringspolitik begrundet i forestillingen om, at kurderne var den ældste, tyrkiske stamme i Anatolien, men med tiden glemte kurderne deres etniske oprindelse og tyrkiskhed (Saraçoglu, 2010:54).

Den kurdiske nationalisme

Ifølge Öcalan bliver ideen om en kurdisk identitet forstærket og repolitiseret igen i anden halvdel af 1900-tallet. Problemet var dog, at det hovedsagligt var de venstreorienterede studerende i Tyrkiet i 1970'erne, der var i stand til at skabe opmærksomhed omkring en kurdisk identitet (Öcalan, 2009:24).

PKK blev dannet på et lenistisk-marxistisk, kurdisk internationalistisk grundlag i 1978 (Öcalan, 2009:26). På trods af PKKs militære kamp mod den tyrkiske regering, fastholdt regeringen sin assimileringspolitik mod kurderne (Saraçoglu, 2010:58). PKK voksede frem i et samfund, der var plaget af oprør og blev kontrolleret af det tyrkiske militær. Militæret vedtog en liberal forfatning, hvilken indebar eksempelvis ytringsfrihed, forsamlingsfrihed og pressefrihed, og dette medførte et større mulighedsrum for politisk organisering. Dette indledte en periode med sammenstød mellem venstrefløjsgrupper og nationalistiske grupper (Internetkilde: Den Store Danske). På grund af det ustabile samfund, trak PKK sig tilbage til bjergene og opererede derfra, hvilket Öcalan hævder spillede en væsentlig rolle i forhold til kurdernes overlevelse (Öcalan, 2009:26). I løbet af 1990'erne voksede der som tidligere nævnt en åbenhed frem overfor kurderne og en anerkendelse af deres kultur og sprog. Der blev for første gang åbnet op for en forhandling med den tyrkiske regering, for at finde en løsning på den kurdiske situation, med PKK i front. Der kom dog aldrig en løsning på grund af konflikter med de irakisk-kurdiske ledere og Tyrkiets daværende premierminister, Turgut Ozal, dødsfald (Öcalan, 2009:27). Konflikten mellem PKK og den tyrkiske regering eskalerede, og ved en våbenhvile i 1998, blev han bortført under sit ophold i Kenya og derefter fængslet. Fængslingen af PKK-lederen medførte en ændring hos PKK både ideologisk og politisk, da organisationen blev tvunget til introspektion, for at kunne lokalisere grunden til den manglende succes (Öcalan, 2009:30). Ifølge Öcalan, var der dog allerede inden

fængslingen, arbejdet på en ny strukturering af PKK, fordi de ville gøres fri fra at tænke i de hierarkiske strukturer, som er en iboende del af den måde partier og nationalstater organiserer sig på (Öcalan, 2009:28). PKKs nye politiske og ideologiske orientering blev hentet fra Bookchin og mundede ud i Öcalans "Demokratisk Konføderalisme".

Syrisk kurdisk Historie

Kurderne i Syrien er en minoritet som har haft en tumultuøs historie i et område, hvor de ikke har været velkomne. Efter Syrien blev fri fra det franske mandatstyre i 1946, vandt arabisk nationalisme frem, og i løbet af 1950'erne blev kurderne frataget Syrisk statsborgerskab, samt de fleste politiske og kulturelle rettigheder (Internetkilde: Middle East Policy).

Det kurdiske område i landet var ikke sammenhængende, som resultat af regimets politik fra 1960'erne, hvilken gik ud på at tømme de kurdiske områder langs grænsen til Tyrkiet og Irak, ved at tvangsflytte kurderne og lade den arabiske befolkning flytte dertil i stedet. De syriske kurdere var i denne forbindelse marginaliserede, hvilket fortsatte i større omfang efter at Baath-partiet tog magten i 1963, og varede frem til starten på den Syriske borgerkrig i 2011. Det blev i 1989 fx forbudt at tale kurdisk på arbejdspladser og til private forsamlinger. Det blev i 1992 forbudt at navneregistrere kurdiske fornavne, og i 2000 blev alle de kurdiske kulturcentre, boghandlere, skoler, osv. gjort ulovlige (Ahmedi, 2015:9).

I kølvandet på det Arabiske Forår, der udløste et oprør mod Bashar al-Assads regime, udviklede oprøret sig til en borgerkrig mellem regeringsstyrker og oprørsgrupper. En række syriske partier gik derefter sammen og etablerede Kurdisk National Råd (KNC - Encûmena Nîştimanî ya Kurdî li Sûriyê). Målet var at arbejde imod et kurdisk selvstyre i nord og nordøst, med kurdisk Irak som forbillede og allieret. Det kurdiske område Erbil i Irak, som er under ledelsen af den Kurdiske Regionale Regering (KRG - *Hikûmetî Herê mî Kurdistan*) i den kurdiske del af nordirak, håbede på at kunne øge sin indflydelse i Syrien med denne alliance. PYD meldte sig dog ind i oppositionen National Coordination Body (NCB - *التنسيق هيئة* الوطني الديمقراطي لِقوى الوطنيه), der består af diverse partier som hævder at arbejde for en demokratisk overgang, uden specifikt at kræve regimeskifte eller Assads tilbagetræden (Ahmedi, 2015:25).

Da det syriske regimes styrker trak sig ud af de kurdiske områder i Juni 2012, var PYD hurtige til at udfylde tomrummet: i november 2013 blev området erklæret for det kurdisk selvstyrede område Rojava (Ahmedi, 2015:25).

De kurdiske områder under PYDs kontrol har været mål for en række angreb af oprørsgrupper, som blandt andet også kæmper mod det syriske regime. Det er hovedsageligt de forskellige jihadi grupper som har angrebet området, og er endt i konfrontation med PYDs bevæbnede gren YPG/J. Det værste angreb indtil videre fandt sted i september 2014, da byen Kobanê var under belejring af Daesh. Angrebet mod byen Kobanê varede seks måneder og først da YPG/J fik forstærkninger fra de Nordirakiske Kurdiske Peshmerga Styrker, trak Daesh sig tilbage i marts 2015 (Ahmedi, 2015:26).

Ideologien bag PYD

PYD er ofte beskrevet som PKKs søsterparti i det nordlige Syrien, og har eksisteret siden 2003. PYDs ideologiske grundlag var ved stiftelsen analog til PKKs, der på daværende tidspunkt ikke havde udviklet sig fra marxistisk-leninisme til hvad Öcalan senere formulerede som Demokratisk Konføderalisme.

Det politiske tomrum, der blev skabt gennem borgerkrigen og Assads tilbagetrækken fra området, gav PYD mulighed for at skabe et selvstyre og et geografisk område, hvori de kunne afprøve deres ideologi (Internetkilde: Middle East Policy). For PYD er det væsentligt at kæmpe for kurdiske rettigheder, anerkendelse og sikkerhed etc, men deres politik giver også anledning til at inkludere andre etniske og religiøse grupperinger. PYD, ligesom PKK, har vendt sig bort fra nationale selvstændigheds ambitioner, hvilken begge organisationer mener ikke kan rumme den form decentralisering og pluralisme, de søger - de har derimod forsøgt at profilere sig som en organisation, der arbejder for lokal demokrati, kvinders rettigheder og inklusionen af etnisk og religiøs mangfoldighed (Ahmedi, 2015:26).

PYD er gået og hen blevet det største kurdiske parti i Syrien, og ved hjælp af YPG og YPJ, er det på nuværende tidspunkt også det bedst bevæbnede og mest disciplinerede af de kurdiske partier. Desuden indgår YPG/J i en større syrisk militær alliance, Syrian Democratic Forces

(SDF -Hêzên Sûriya Demokratîk). Med borgerkrigen har PYD fået en helt ny grad af magt og indflydelse i regionen.

Teoretisk fundament

I dette afsnit vil vi belyse vores teoretiske og ideologiske fundament, der har rod i henholdsvis Bookchin og Öcalan. Først gennemgås de begreber og tematikker vi finder relevante ud fra Bookchins "The Next Revolution – Popular Assemblies & The Promise of Direct Democracy" (2015) og dernæst en gennemgang af Öcalans "Democratic Confederalism" (2011). De to værker fungerer således som vores ramme for at forstå Rojava-Revolutionen/projektet indenfor.

"The Next Revolution – Popular Assemblies & The Promise of Direct Democracy"

Bookchin (1921-2006) er en selvuddannet, amerikansk professor, som indskrives i den samfundsteoretiske tradition. Han har russisk-jødiske rødder, og har været en del af Kommunistisk Ungdom og involveret i organiseringen af lokale solidaritetskampagner som støtte til de catalanske anarkosyndikalister under Den Spanske Borgerkrig (1936-37). Læser man hans senere værker, kan man derfor også finde at megen inspiration (og kritik) er hentet herfra. I 1950'erne erklærede Bookchin sig for at være libertariansk socialist (hvilket i overvejende grad kan læses som 'social-anarkist'). Han trak sig fra det aktivistiske, politiske miljø i 1990, og udviklede herefter en skepsis overfor sit arbejde med social-anarkisme som sin dominerende politiske overbevisning - særligt fordi han udviklede en forståelse af anarkisme som et fænomen, der er udsprunget af individualisme, samt prædikeret på et snævert magtbegreb. I løbet af sine 85 år, har Bookchin haft mange udgivelser, og teoretiske ståsteder, som alle har ledt ham hen mod sit endelige ståsted (Internetkilde: Anarchy Archives). Bogen "The Next Revolution – Popular Assemblies & The Promise of Direct Democracy" (2015) er en samling af Bookchins essays fra 1990-2002, og udgør beskrivelsen af en ny samfundsstruktur, opgøret med nationalstaten og indførelsen af direkte demokrati og *popular assemblies* (folkeforsamlinger) – en ideologi, han begrebsligger gennem *Communalism* og *Libertarian Municipalism*.

Lighed og frihed kontra kapitalisme

Bookchin definerer og gør brug af *Communalism* til at beskrive et nyt samfund, en ny samfundsstruktur og -styring; et samfund, der er frit, og bygger på direkte demokrati, antikapitalisme og økologi som grundsten. Netop disse elementer, vil muliggøre frihed i *popular assemblies*, der vil være bundet sammen i konføderationer (Bookchin, 2015:xiv-xv). Bookchin anser et behov for en ny, fundamental samfundsstruktur og -forståelse, da han påpeger, hvordan kapitalistiske forhold bliver mere og mere indgroet i verdenssamfundet og dets borgere, og i deres tankesæt (Bookchin, 2015:2). Han beskriver, hvordan kapitalismen har skabt et sammenstød mellem en økonomi, der er baseret på uendelig vækst, og udtørringen af naturressourcer (Bookchin, 2015:6). Grundlaget for Bookchins teori er både lighed og frihed, og skal stå i modstykke til kapitalisme, som han ser som en måde at muliggøre en gruppes dominans over en anden på, og stiller således spørgsmålstegn ved: "(...) how a humanity, divided by classes and exploitation, will create a society based on equality, the development of authentic harmony, and freedom (...)" (Bookchin, 2015:7). Da classeskel og udnyttelse udgør nogle af kapitalismens mest iboende logikker, mener Bookchin, at man skal søge helt nye veje for at kunne opnå lighed, frihed og balance. Han beskriver det ved, at man enten kan følge den gamle vej mod *the end of history*³ eller den nye vej, mod den dialektiske og fortolkningsorienteret skabelse af historien, hvor menneskeheden udvikler sig mod en 'rationel' verden (Bookchin, 2015:2). Bookchin påpeger at, for at opgøret med kapitalismen, og med kulturen omkring udveksling af bytteværdi kan blive en realitet, må og skal venstrefløjen stå samlet, som en enhed (Bookchin, 2015:28).

Bookchin er optaget af at vise, hvordan han mener politiske aktører såsom sociale og klima retfærdigheds netværker må organisere sig uden om nationalstaten. Han mener den største fejl, eller mangel, hos de forskellige organisationer der taler og arbejder for 'sociale omstruktureringer' - altså økologi/klima aktører, venstrefløjspartier og organisationer, herunder 'grønne' partier - er, at de ikke har været i stand til at forme og effektuere en *politik* (uddybes i afsnittet "Politik og Statecraft"), der kan bryde ud af grænserne fastsat af status quo (Bookchin, 2015:145-146). Bookchin forklarer hertil at den radikale venstrefløj i stedet har brug for en socialisme, der er progressiv - en socialisme, der er influeret af libertarianske

---

³ Fukuyama (1989)

og marxistiske tanker, men som går ud over de ældre venstredrejede ideologier (Bookchin: 2015:13). Her kommer hans begreb om social økologi således ind i billedet:

”Social ecology, a coherent vision of social development that intertwines the mutual impact of hierarchy and class on the civilizing of humanity, has for decades argued that we must reorder social relations so that humanity can live in a protective balance with the natural world” (Bookchin, 2015:14).

Hovedelementerne i social økologi udpeger Bookchin, som ledelse, planlægning og reguleringer, demokratisk forankret i *popular assemblies* (Bookchin, 2015:14-15).

Politik og Statecraft

Bookchins forfatterskab og teorikonstruktion virker præget af hans livshistorie og foretagender, og han trækker blandt andet på inspiration fra Karl Marx og anarkistiske teorier, men tager i essayet “The Communalist Project” også afstand fra disse. Blandt andet bliver et af hans kritikpunkter i forhold til marxistiske teorier, at de ikke indebærer dimensioner af hverken økologiske, subjektive eller civilsamfundsmæssige kræfter. Ligeledes kritiserer han anarkisme for at være særligt grundlagt på et individualistisk verdenssyn. Anarkisme har en individuel form, og er uden en social eller samfundsmæssig ansvarsfølelse (Bookchin 2015:8-9). Han fortsætter med at anfægte venstrefløjen for at forveksle *statecraft* med *politik*, da venstrefløjen ikke forstår, at *statecraft* og *politik* ikke blot er fundamentalt forskellige – men at de står i direkte modsætning til hinanden. Her er det væsentligt at fremhæve Bookchins sondring mellem, hvad han kalder *politik* og *statecraft*.

Ifølge Bookchin, skal *politik* forstås som det decentraliserede civile liv - det reelle sociale liv der foregår i sociale forsamlings. *Politik* afstedkommer derfor ikke af staten, men skal tværtimod ses som den frie borgers aktive engagement i lokale foretagender og som et forsvar af deres frihed (Bookchin, 2015:11). Her trækker Bookchin på det antikke græske politiske begreb, hvor det at mødes på byens torv, eller forsamlingssted, og at tale om offentlige anliggender, udgør *politik* - hvilket egentlig vil sige byliv, eller socialt liv: “(...) a re-definition of politics, a return to the word’s original Greek meaning as the management of the community, or polis, by means of direct face-to-face assemblies of the formation of public policy (...)” (Bookchin, 2015:148). Staten derimod skal forstås som et apparatur, der er designet til at undertrykke, dominere og facilitere udnyttelsen af borgere og ressourcer til den privilegerede

klassens fordel. *Statecraft* er derfor en centraliseret og ekskluderende handling - en der alene håndteres af en specialiseret og bureaukratisk politisk klasse. Ifølge Bookchin udelukker denne specialisering non-specialisterne fra deltagelse i det politiske liv. Dermed mener Bookchin, at den repræsentationelle demokratiform, hvor folk stemmer på partier og kandidater som bør varetage deres vælgerkorps interesser, essentielt set er 'apolitisk'. Han mener også, at statens bureaukratiske væsen, hovedsageligt er investeret i selvopretholdelse og egen legitimering. Dette resulterer i, at de partier og kandidater der træder ind i statens organisation, bliver forvaltere af status quo, hvor politiske og ideologiske forskelle bliver reduceret til retoriske forskelle. Efter politiske kompromiser er indgået i denne sammenhæng, er eksempelvis grønne eller socialistiske partier kun marginalt forskellige fra 'deres kapitalistiske modstykker' og andre 'konventionelle parlamentariske partier'. Bookchin italesætter en række partier, såsom Socialdemokratische Partei Deutschland (SPD), Britiske Labour Party, og Frankrigs Parti Socialiste (SP), som nogle der anvender emancipatoriske diskurser, imens de "(...) would barely qualify today as even liberal parties in which a Franklin D. Roosevelt (...) would have found a comfortable home." (Bookchin, 2015:147). Bookchin skriver: "Whatever social ideals these parties may have had generations ago has become eclipsed by the pragmatics of gaining, holding, and extending their power in their respective parliamentary and ministerial bodies." (Bookchin, 2015:147).

Til dette kan tilføjes Bookchins forklaring på, hvordan marxister, anarkister og revolutionære syndikalisters manglende succes til dels kan forklares som et resultat af en manglende sondring mellem *politik* og *statecraft*. De anskuer *politik* som *statecraft*, og således som nationalstatens opgave - og derfor vil de aldrig kunne komme fri af det magtfulde bureaukrati (Bookchin, 2015:12). Bookchin beskriver hvordan et samfund bygget op omkring *Communalism* må hvile på en ny, radikal organisation. En organisation med et nyt politisk program, en ny teoretisk ramme, og et nyt 'ordforråd' til at beskrive disse med. Han beskriver endvidere hvordan lederskab har en vigtig rolle i *the Communalist Project*, og at en libertariansk tilgang til lederskab anerkender vigtigheden heraf, men samtidigt skaber de formelle strukturer, hvori en leders handlinger kan kontrolleres, således lederen kan tilbagetrækkes, hvis medlemskabet finder at vedkommende udnytter sin magt (Bookchin, 2015:26).

Communalism og Libertarian Municipalism

For en forståelse af Bookchins arbejde med *Communalism*, er det vigtigt hvilken rolle subjekter bør spille i det politiske liv. Her forklarer Bookchin, at i *popular assemblies* skal folk ikke indtage deres positioner, som fx en arbejder eller erhvervsmand, men snarere som flerdimensionelle borgere, der skal have en mere holistisk interesse i samfundet. Således vil *Communalism* erstatte konventionel økonomi med en etisk social økologi (heriblandt menneskeligt behov og det gode liv), og materiel vinding og egoisme med menneskelig solidaritet (Bookchin, 2015:20).

Ideen om et frit samfund, som er baseret på en fælles menneskelighed, beror på den rolle byer spiller. Han skriver om, hvordan borgere engageret i den offentlige arenas politik, er af afgørende betydning. Institutioner og værdier kan således ses som havende deres rødder i en civil, menneskelig aktivitet, hvor der sker en udveksling af ideer og kreativ bestræbelse på at bringe "(...) the capacities of consciousness to the service of freedom." (Bookchin, 2015:16). Bookchin vil gerne se en ende på den skade, han mener kapitalismen gennem sin klasseopdeling, hierarkier og natursyn har voldt på menneske(lig)heden og biosfæren i miljømæssige, sociale og politiske henseender. Hvis mennesket bliver frit for dominans og materiel udnyttelse, ville der kunne blive skabt en arena for menneskelig kreativitet, og *Municipalism* vil blive det etiske rum for det gode liv. Således bliver *Communalism* beskrevet som en *body of ideas*, altså en uafsluttet politisk dialog, modsat en fuldkommen politisk teori. Således skal det kommunalistiske projekt fungere som en måde, hvorved et opgør med statslige, kommunale strukturer finder sted, og hvor disse vil blive erstattet med lokalt forankret civile institutioner. Byers politiske, styrende institutioner vil således restruktureres med henblik på *popular assemblies*, udgjort af bysamfund, naboområder og landsbyer. Storbyer, såsom New York, London og Paris, skal ikke forstås som potentielle 'kommuner' (municipalities). For at passe ind i Bookchins model, skal sådanne byer omstruktureres i mindre bydele, hvor størrelsesordenen passer til *popular assemblies*, og folk har mulighed for at kende hinanden og får mulighed for at komme til orde. Han omtaler *Libertarian Municipalism*, som værende radikalt forskellige fra andre 'græsrodsprojekter' - ikke blot retorisk, men også 'strukturelt' og 'moralsk' - ved at "(...) it seeks to reclaim the public sphere for the exercise of authentic citizenship (...)", hvilket gør det til et ikke-hierarkisk i sin struktur og demokratisk i sin kerne (Bookchin, 2015:147).

Bookchin fremhæver at *Libertarian Municipalism*, set kun som en demokratisk institutionel struktur, ikke giver garanti for en 'human', 'rationel', eller 'økologisk' politik som sådan. Dette kræver organisering og uddannelse, eller læring. Uden en socialbevægelse som aktivt italesætter og spreder sådanne mål, ville decentralisering lige så godt kunne resultere i lokalt snæversynethed (parochialism), som den ville kunne fordre 'økologisk' og 'humanistiske' fællesskaber (Bookchin, 2015:152). Bookchin mener også, at kapitalisme allerede har etableret gensidig afhængighed i et omfang, hvor selv de fællesskaber, der tilstræber en omfattende grad af materiel uafhængighed og resiliens, vil forblive orienteret mod omverdenen, og dermed har interesse i at deltage i et konføderalt netværk.

Det Konføderale netværk

Bookchin ligger megen vægt på at et konføderalt netværk af fællesskaber, en 'kommune af kommuner', er en vigtig del af *Libertarian Municipalism*-projektet. Det mener han kan fungere ved at lokale forsamlinger udsender delegater til at deltage i større møder. Bookchin forestiller sig, at økonomien også skal kunne indgå i kommunalistisk regi. Det skal forstås som, at land, virksomheder og øvrige lokale ressourcer skal placeres i *popular assemblies* varetægt. Bookchin undlader at specificere yderligere angående forhold såsom planlægning af arbejde, anvendelser af produktionsteknologier og fordelingen af goder. Dog indvender han mod den velkendte maksime, "From each according to his or her abilities, to each according to his or her needs" (Bookchin:2015:156), hvilken han mener burde være den grundlæggende logik som *popular assemblies* skal tage udgangspunkt i. Bookchin forestiller sig, at sådanne kommunalistiske omstruktureringer af økonomien ville kunne fordre opløsningen af de 'specielle interesser' der i dag kategoriserer mennesker i hierarkiske arbejdsroller, såsom 'arbejder', 'professionelle' og 'administratorer' (Bookchin:2015:156). Helt centralt for Bookchins politiske økonomi er, at alle har en fælles interesse i et sundt økosystem - en interesse, der burde kunne forbinde mennesker og fællesskaber på tværs af "(...) class, gender, ethnic, and status lines (...)" (Bookchin:2015:157), samt underbygge et 'rationelt' produktions- og forbrugsparadigme. Han sætter denne model i kontrast til den ortodokse/ leninistisk-marxistiske forestilling om en centraliseret økonomi kontrolleret af staten, hvor alle virksomheder og organisationer ligeledes er statsejet. Bookchin sætter sine modeller i kontrast til den syndikalistiske vision for arbejdskontrollerede, kollektiverede virksomheder (Bookchin, 2015:155). Bookchin påpeger at, for at opgøret med kapitalismen,

og med kulturen omkring udveksling af 'varer' kan blive en realitet, må og skal venstrefløjen stå samlet, som en enhed (Bookchin, 2015:28).

Bookchins Revolutionsstrategi

Denne opgave har hverken kapacitet til, eller interesse for, længere vildfarelse i revolutionshistorie eller venstre-radikale teorier. Men for at kunne forklare det partikulære ved Bookchins politiske strategi, finder vi det nyttigt kort at skitsere to af de, for Bookchin, mest influerende traditioner, nemlig klassisk Marxisme og anarkisme. I forhold til mange af den radikale venstrefløjs, historisk-teleologiske teorier og revolutionsstrategier, fremstår Bookchin ret unik.

For det første afviser Bookchin den klassisk marxistiske forestilling, om at en kommunistisk revolution, som ledes af det selvbevidste, industrielle og urbane proletariat, er den *nødvendige* konsekvens af de materielle produktionsforhold. Bookchin giver talrige eksempler på tilfælde, hvor marxistiske økonomiske analyser forudså 'nødvendige' udviklinger, der aldrig blev til noget. Dette skyldtes ikke kun, at der skete uforudsete ændringer i det der kaldes pre-conditions, men også at der eksisterede en mangel på organisering, og en teoretisk underernæring. Kort sagt, mener Bookchin at revolutionen ikke er noget man kan opdage ved at studere historisk-dialektiske udviklinger. Ydermere, mener Bookchin, at Marxismen fetisherer 'arbejderen', eller 'proletaren', på måder der reducerer denne til en mystificeret, instrumental, og økonomisk rolle. Forklaret anderledes, Marxismen forsømmer at begrebsliggøre 'arbejderen' som 'et' flerdimensionelt menneske - 'en' der lige så godt kan identificere sig, modsat dens interesser, med konservatisme, fascisme, eller pop-kulturelle idoldyrkelser. Bookchin virker til at være overvejende positiv, men dog ikke ukritisk, overfor begrebet *klasse*. Dog mener han, at venstrefløjen må forlade dens tendens til at privilegere 'arbejderklassens' ontologiske status som en vedvarende kategori (Bookchin 2015: 274-80):

“Many new strata can no longer be regarded, except in the most elastic way, as 'workers' in any industrial sense. (...) For the present, at least, these workers are well paid (...) consumer oriented in tastes, and far removed from a working class outlook and a disposition to hold leftist social views.” (Bookchin, 2015:275)

Følgelig, kan 'arbejderklassen' ikke længere på meningsfulde måder konstrueres som en samhörig enhed - en som efter en spontan kollektiv selverkendelse aktiverer antagonismen mellem 'bourgeoisiet' og 'proletariatet' og bliver til revolutions agent.

Bookchins idéer om en *Libertarian Municipalism* revolutionsstrategi adskiller sig i mange henseender fra anarkismens ditto. På trods af Bookchins varige engagement med social anarkisme, samt hans grundlæggende sympati for mange anarkistiske politiske træk, udviklede han i sine senere år en skeptisk, og til tider fordømmende, syn på både anarkisme som et politisk projekt og de tilhørende fortolkninger af magtbegrebet. Dette kommer tydeligt til udtryk i hans essay fra 2002, "Anarchism and Power in the Spanish Revolution" :

" (...) anarchists conceive of power essentially as a malignant evil that must be destroyed. Proudhon, for example, once stated that he would divide and subdivide power until it, in effect, ceased to exist. (...) his statement perpetuates the illusion that power can actually cease to exist, a notion as absurd as the idea that gravity can be abolished." (Bookchin, 2015: 225).

For at eksemplificere denne pointe, beretter Bookchin om et forløb fra sommeren i 1936, hvor katalanske arbejdere, bønder, anarkister og syndikalister med succes forsvarede sig mod Francisco Francos styrker, hvilket resulterede i, at de venstreradikale bemægtigede sig kontrol over hele regionen, inkluderende væsentlige landbrugsarealer, og det urbane og industrielle Barcelona. Den store revolutionære, syndikalistiske fagforening CNT-FAI tog det på sig at organisere et stort netværk af kollektiviserede enheder som sørgede for transport, forsyninger, forsvar, etc, og følgelig forsøgte at etablere en revolutionær regering. Denne regeringsdannelse blev afvist af et stort plenum-møde den 23 juli, hvor nogle overbevisende anarkistiske CNT ledere⁴ fordømte magtovertagelsen som værende autoritativt og 'bolsjevistisk'. Bookchin mener at denne beslutning blot førte til at magten dermed blev indirekte overdraget til et tredje parti, hvilket resulterede i oprettelsen af en 'borgerlig demokratisk' stat som blev influeret af Moskva (Bookchin, 2015: 225-230).

Dette, mener Bookchin, er en klar lektion for revolutionære kræfter - at magt ikke kan afskaffes - som han selv udtrykker det:

"Power that is not in the hands of the masses must inevitably fall into the hands of their oppressors. (...) no ritual that can make it evaporate (...) no ideology that can make it disappear

---

⁴ Federica Montseny & Diego Abad de Santillán

(...) Radicals may try to ignore it, as the CNT leaders did in July 1936, but it will remain hidden at every meeting, lie concealed in public activities, and appear and reappear at every rally.” (Bookchin, 2015:230).

Derfor skal det forstås, at Bookchins forestilling om en *Libertarian Municipalist* revolution, hvad angår dens forberedelser, dens øjeblik, og tiden efter, skal effektueres ved at folk i alle led bliver knyttet til en magtbevidst socialorganiseringskultur via *popular assembly* modellen. Igen, Bookchin afviser den klassisk Marxistisk teori, at revolutionen er den *nødvendige* historiske konsekvens af kapitalistiske dynamikker - den sker ikke, hvis folk ikke organiserer sig. For Bookchin burde revolutionen heller ikke mystificeres som et slags ‘messiansk øjeblik’, hvor erkendelsen af statslig og/eller klasse undertrykkelse kumulerer i en Sorelsk⁵ generalstrejke, hvor opgøret med statsmagten efterlader en social virkelighed blottet for strid, mangel eller uretfærdighed. Bookchin mener at en revolution forberedes ved udførelsen af social organisering i kommunale regi, hvilket fratager staten dens opgaver (*statecraft*) ved, at borgerne aktivt udfører selvadministration (*politik*). Revolutionen sker når den sociale organisering er etableret og funktionel i sådan en grad, at staten ikke længere spiller en rolle. Staten behøver hverken bryde sammen eller angribes for at revolutionen kan påbegyndes og effektueres. Efter revolutionen skal dette system fortsætte, forbedre sig og pleje omgang med omverden via et konføderalt netværk (Bookchin, 2015:225-230).

Öcalan og Demokratisk Konføderalisme

I “Demokratisk Konføderalisme” (2011) præsenterer Öcalan sin tænkning og vision for Mellemøsten. Hans udgangspunkt er en afstandstagen til nationalstaten og de mekanismer der er indlejret heri – eksempelvis kapitalismen. Hans afstandstagen til nationalstaten efterfølges af en ganske udførlig redegørelse af hvordan hans ide om en demokratisk konføderation vil fungere i Mellemøsten, samt hvilke muligheder denne form for organisering åbner op for. Slutteligt giver han sit bud på mulige løsninger for fred i Mellemøsten, hvilke udspringer fra ideen om en Demokratisk Konføderation.

For PKK har den kurdiske kamp aldrig kun drejet sig om etnicitet eller nationalstat, men derimod om frihed og demokrati. PKK (og Öcalan) mener, at den kurdiske situation hænger

---

⁵ Sorel, Georges: 1908. Reflections on Violence

sammen med det kapitalistiske verdenssystems dominans. Derfor er løsningen på kurdernes situation forbundet med at udfordre forbindelsen mellem kapitalisme og nationalstaten (Öcalan, 2011:7). Öcalan mener at det kurdiske frigørelsesprojekt er misforstået og fanget i et paradigme, der kun tillader nationalstater at have betydning og magt. For Öcalan er nationalstatens eksistensgrundlag en mekanisme, der gennem kapitalismen tæmmer samfundet, og hvor bureaukratiet bliver en metode til dette. Det er derfor umuligt for bureaukrati og nationalstaten at eksistere uden hinanden. Bureaukrati er statens måde at sikre det kapitalistiske system på, ved både at opretholde det og at sikre at profitten ender hos de rette aktører (Öcalan, 2011:12). Han beskriver nationalstaten som en enhed der er den mest udviklede 'samling af monopoler', hvilket indbefatter industri, finanser, handel og magt. Dette bidrager til opfattelsen af nationalstaten som den maksimale form for magt (Öcalan, 2011:10). På baggrund af dette er det derfor også naturligt for nationalstaten at ville monopolisere og homogenisere alle sociale processer, således at der opstår en homogen identitet, kultur og religion. Alle former for pluralitet og diversitet bekæmpes altså indenfor nationalstaten: "The citizenship of modernity defines nothing but the transition made from private slavery to state slavery." (Öcalan, 2011:13). Nationalstaten bliver altså en fjende for befolkningen i stedet for at fungere som en 'beskytter'. Derudover er sexismen også en af nationalstatens grundsten, som gennemtrænger samfundet. Öcalan beskriver hvordan at kvinden i en nationalstat ses som et seksuelt objekt og som en vare der kan ejes. Kvindens rolle er at være en genstand, der reproducerer mandens magt (Öcalan, 2011:16). Nationalstatens dominerende rammer kan ses som den diametrale modsætning til den frihed, som Öcalan ønsker for både kurdere og alle andre i Mellemøsten. For med en kurdisk nationalstat vil Öcalans projekt ikke kunne realiseres – det vil ikke gøre kurderne frie. I stedet er han af den opfattelse at vejen til kurdernes frihed skal findes ved netop at modarbejde og tage afstand fra det kapitalistiske verdenssystem (Öcalan, 2011:19).

Öcalans projekt: Demokratisk Konføderalisme

Öcalan definerer Demokratisk Konføderalisme som et demokrati uden en stat. På denne måde kan han undgå de forudbestemte statslige magtstrukturer: "States are founded on power; democracies are based on collective consensus." (Öcalan, 2011:21). Derfor er en Demokratisk Konføderation også åben overfor fx forskellige politiske grupperinger og etniciteter,

feminisme og (social)økologi. For Öcalan er lighed og sameksistens to essentielle nøglebegreber i en Demokratisk Konføderation.

Så længe at et samfund forstås som værende en homogen enhed er det, ifølge Öcalan, ikke muligt at forstå konføderalisme. Hans opfattelse af en konføderation indeholder en form for selvstændig politisk administration. Alle skal kunne deltage i administrationen af deres kommune ved lokale *popular assemblies*. Generelle konventioner og råd bærer den kommunale form videre i det konføderale netværksregi. Ved denne demokratiforståelse åbnes den politiske sfære op for alle samfundslag, hvilket gør det muligt for forskellige nye politiske grupper at opstå. Öcalan tager afstand fra den konnotation som føderalisme og selvstyre har i de nuværende repræsentative demokratier, og ser i stedet de to begreber som værende centrale værktøjer indenfor et participatorisk demokrati. Netop det participatoriske demokrati er en central bestanddel i den demokratiske konføderation – des mere deltagelse, des mere magtfuldt demokrati (Öcalan, 2011:26). Den demokratiske konføderation består altså af enheder fra alle samfundslag, der fungerer som sociale aktører i det participatoriske demokrati, hvor hver enhed også er dannet på et demokratisk grundlag. Enhederne er ikke fastlåste og kan danne nye grupper på kryds og tværs. Dermed bliver det en evig kontinuerlig politisk proces hvor intet er fastlåst. Beslutningerne tages på lokalt niveau hvor "All areas of the society need to be given to self-administration, all levels of it need to be free to participate." (Öcalan, 2011:27).

I Demokratisk Konføderalisme skal der ikke stræbes efter en hegemonisk kultur og identitet, eftersom at en af grundstenene er diversitet i fx etnicitet og religion. Dette skal ses i kontrast til nationalstaten som higer efter en hegemonisk nationalidentitet. Öcalan udelukker ikke en mulig fredelig sameksistens mellem nationalstater og de selvadministrerende enheder i konføderationen, så længe nationalstaten ikke forstyrrer disse enheder. Hvis der skulle opstå konflikter skal de løses via militært selvforsvar. For hver en pris skal konføderationen kunne forsvare sig mod nationalstaten (og andre fjender), og ikke kun befinde sig på et bestemt territorium, men i stedet fungere på tværs af grænser (Öcalan, 2011:32). Öcalan ser kun frihed og retfærdighed som mulig indenfor en Demokratisk Konføderation, og ikke i en nationalstat. Han erkender dog at det heller ikke nytter noget at forkaste nationalstaten, fordi det ikke vil gavne den demokratiske proces, men at en forandring vil tage meget lang tid. Først

når den demokratiske konføderation har bevist evnen til at løse konflikter og sociale samfundsproblemer, vil det være muligt at 'besejre' nationalstaten (Öcalan, 2011:32).

Öcalan ønsker altså ikke en kurdisk nationalstat, men en demokratisk konføderation, hvilket han ønsker for hele Mellemøsten. Derfor er kurdernes frihed også forbundet med frihed for alle mennesker i Mellemøsten, fordi han mener at dannelsen af en kurdisk demokratisk konføderation vil blive et foregangseksempel for alle andre der ønsker demokrati i Mellemøsten (Öcalan, 2011:39). Kurderne er i historien blevet frarøvet deres ret til en nationalstat, hvilket længe har været set som en begrænsning. Men ved at se det på denne måde får Öcalan gjort det til en fordel i stedet, og gør det til en chance for at kurderne endelig får en positiv plads i historien, som et eksempel på frihed og demokrati i Mellemøsten.

Nationalstaten

Bookchin og Öcalans teori- og ideologikonstruktion har altså udgangspunkt i en afvisning af nationalstaten som den ideelle statsform, da de ser nationalstaten stærkt forankret i kapitalismen. Men for at kunne forstå den kritik de opstiller, er det nødvendigt kort at reflektere over, hvad nationalstaten præcist dækker over, og på denne måde søge en forståelse af hvorfor og hvordan de ser nationalstaten og kapitalismen som tæt forbundet. I "Global Politics" (2014) bliver en stat beskrevet som følgende, hvilket illustrerer den gængse opfattelse der eksisterer i internationalt samarbejde i dag:

"In international politics the state is usefully defined from an external perspective and so embraces civil society. In this view, a state is characterized by four features: a defined territory, a permanent population, an effective government and sovereignty. This means in effect that a state is equivalent to a country" og "The capacity to enter into relations with others."
(Heywood, 2014:116-118).

Denne betegnelse opstiller definitionen af nationalstaten i en form, som kan illustrere den hierarkiske opdeling, Bookchin og Öcalan netop kritiserer; én befolkning indenfor territoriale grænser, styret af en regering, hvor det bliver de territoriale grænser, der skal opretholde nationalstatens suverænitet. Det er disse territoriale grænser, der bliver særligt betydningsfulde for både Bookchins og Öcalans kritik, men også for måden hvorpå diskussionen i projektet tager form. Idet der bliver sat en ramme for 'en nation', hvori 'the

'permanent population' skal fungere som et samfund, er det vigtigt at have in mente at denne 'permanent population' godt kan have en pluralistisk dimension. Men for Bookchin og Öcalan, er det samtidigt en ramme der muliggør en homogenisering af en befolkning, og hvor der således ikke bliver plads til diversitet.

Differentiering i mellem Bookchin og Öcalan

Med ovenstående redegørelse af både Bookchin og Öcalans konstruktion af henholdsvis *Communalism* og *Libertarian Municipalism* og Demokratisk Konføderalisme, er det ikke kun interessant, men også nødvendigt, at se dem i deres kontekst og at forstå med hvilket formål, de er skrevet. Ikke mindst, er det nødvendigt at vurdere hvilket teoretisk og ideologisk fundament, de er udsprunget af. De kan altså læses og forstås forskelligt, blandt andet i det omfang, at Bookchin i sit livslange arbejde med at finde sit ideologiske standpunkt, skriver i et universelt sprog, og tager udgangspunkt i en fundamental systemkritik af kapitalismen. Som født og opvokset i USA, dog af en russisk familie, må man antage at hans skrivested må være influeret heraf. I og med at Bookchin er født i 1921, er han opvokset i en tid, med ideologier som fascisme, nazisme og florerende kapitalisme som modvægt til hans russisk-kommunistiske baggrund, i en ramme udgjort af USA. Som tidligere beskrevet, er Bookchins konstruktion af *Communalism* - og som sit endelige politisk-teoretiske ståsted - en lang rejse gennem forskellige venstreorienterede udgangspunkter og overbevisninger, alle med ét mål tilfælles: at finde et alternativ til kapitalismen og de dertilhørende magters dominans over andre. Bookchins udvikling mod *Communalism* som ideologisk ståsted, kan altså anskues som en langtidskonstruktion af det ideelle modsvar til statskapitalismen.

27 år efter Bookchins fødsel, blev Öcalan født i en kurdisk-tyrkisk by i det sydøstlige Tyrkiet. Han studerede politisk teori på et universitet i Ankara, og med etableringen af PKK, og af Öcalans rolle heri, begyndte han at få tilnavnet 'Apo', som betyder onkel på kurdisk (Internetkilde: The Kurdish Project). 'Apo' illustrerer i høj grad, hvilken funktion Öcalan har for det kurdiske folk, om ikke andet diskursivt set. Særligt i forlængelse af Tyrkiets fængsling af Öcalan i 1998, hvor 'Apo' får et mere martyr-præget islæt i kurdiske folkemunde, bliver det den position Öcalan skriver sine breve og essays ud fra; en position, ikke kun som leder af

PKK, men også som 'kurdernes onkel', og manden der skal finde vejen til frihed for sit folk. Og således kom Bookchin ind i billedet.

Til konferencen *The New World Summit* (afholdt i oktober 2015, i Rojava), holdte Janet Biehl, kone til nu afdøde Bookchin, et oplæg omkring forbindelsen mellem Öcalan og Bookchin. Hun beskriver, hvordan Sovjetunionens fald ledte til PKKs og Öcalans søgen efter nye, socio-politiske ståsteder, og hvordan Öcalan (efter sin fængsling) ved tilfældighed fik stukket et af Bookchins værker i hånden af en af hans advokater. Bookchin fangede Öcalans opmærksomhed, og der gik ikke længe før ideer om *Libertarian Municipalism* blev delt i PKK-sammenhænge - dog ikke modtaget udelukkende positivt fra start. Biehl skriver hvordan Öcalan i 2004 sendte et brev til Bookchin, hvori han skrev: "[Öcalan] elaborates on the concept of an eco-democratic society and the practical implementation of libertarian municipalism in Kurdistan." (Internetkilde: Biehlonbookchin). I 2005 annoncerede Öcalan sit første udkast til et nyt demokratibegreb med en kommunalstruktur. Dette skulle fungere som en struktur, der skulle demokratisere Tyrkiet, men med tiden udviklede ideen sig til at demokratiseringen skulle ske over nationalstaternes grænser - og dermed ikke kun skabe frihed for kurderne, men også at skabe en Demokratisk Konføderation igennem hele Mellemøsten. Med Bookchins død i 2006, bifaldte PKK Bookchins arbejde og kreditterede ham for at have gjort etableringen af et nyt demokratisk system til en realitet, og lovede således at den kurdiske nation skulle være den første til at implementere det nye samfundssystem. Således beskriver Biehl, hvordan PYD i Syrien begyndte at implementere dele af systemet allerede i 2007.

Biehl spår Bookchin til at ville have sat pris på det kurdiske projekt, men understreger samtidigt hvordan det for Bookchin var et etisk projekt. Hun citerer ham i et af hans værker:

"Our freedom as individuals depends heavily on community support systems and solidarity (...) What distinguishes us as social beings, hopefully with rational institutions (...) are our capacities for solidarity with each other, for mutually enhancing our self-development (...) and attaining freedom within a socially creative and institutionally rich collectivity."

(Internetkilde: Biehlonbookchin)

Dette er et godt eksempel på en eventuel forskellighed i forståelsen af implementeringen af den nye samfundsstruktur i praksis. Forskellen kan ligge i spændingsfeltet mellem et

teoretisk- og et praksisorienteret udgangspunkt. Særligt bemærkes, hvordan Bookchin ser på *social økologi* og *Communalism*, som nogle igangsættende processer, der gennem deres strukturelle opdeling i autonome regioner og kommuner vil medføre lighed, solidaritet, osv. Med indførelsen af et kommunalt system, vil der være plads til det enkelte menneske og dets politiske stemme, og det enkelte menneske vil således blive styrket i det kommunale fællesskab. På denne måde vil det kommunale fællesskab komme til at udgøre rammen for det solidariske potentiale mennesket besidder. Det bliver på denne måde en igangsættende proces, da den solidaritet der helt automatisk vil blive delt i dette fællesskab, vil som 'sideeffekt' skabe frihed og lighed, og på samme måde komme marginalisering og undertrykkelse til livs. Öcalans politiske ideologi sætter aktivt gang i at skabe 40 % repræsentation af begge køn i alle komiteer. Denne tilgang til lighed og køn kommer ikke kun til udtryk i komiteer, men også i hvordan PYD både har skabt en mandlig og en kvindelig milit. Dette giver udtryk for, hvordan der aktivt bliver skabt denne lighed. En sådan konkretisering gør det muligvis lettere at gribe det mulighedsrum an som Rojava udgør, for at kunne implementere ideologien i praksis - en mulighed som Bookchins universale ramme måske ikke ville kun give i samme omfang. Det interessante aspekt af relationen i mellem de to, er netop hvordan Bookchin bevæger sig på bredt, ideologisk og teoretisk niveau, hvor Öcalan i særdeleshed gør det meget kontekstnært, formålspræcist og praksisorienteret.

Öcalans Demokratisk Konføderalisme kan altså ses som konstrueret målrettet mod at skabe frihed for det kurdiske folk, 'hans' folk. Dermed tager ideologien form af et politisk program til kurderne. Öcalan skriver dog også som en kritik af kapitalisme og nationalstaten på et overordnet og bredere systemkritisk niveau, men det er uundgåeligt ikke at sætte det i sammenkædning med Tyrkiet og denne nationalstats grænser, der skærer indover 'Kurdistan' og opbryder det kurdiske folk. Tyrkiet kommer i Öcalans arbejde med den nye samfundsstruktur til at eksemplificere nationalstaten som baseret på kapitalistiske kræfter, netop som beskrevet i "The Next Revolution" (Bookchin, 2015).

Hvis man går tilbage til udgangspunktet for Öcalans implementering af Bookchins ideologi, er det af stor betydning, at PKK og den ideologi de ellers har haft fundament i, var brudt sammen, og at PKK var i gang med en søgen efter et nyt fundament, hvori det kunne slå sine rødder.

Analyse

Indledning

Vores analyse tager afsæt i en undersøgelse af, hvorledes Bookchin og Öcalans teori og ideologi kommer til udtryk i vores empiri, og herigennem belyse koblingen fra Demokratisk Konføderalisme som ideologi til praksis. Formålet med analysen er ikke at vurdere ud fra vellykkethedsbetingelser, men at give et indblik i nogle af de problemstillinger vores empiri præsenterer i forhold til implementeringen af Demokratisk Konføderalisme. Hovedfokus vil være centreret omkring tematikkerne autonomi, suverænitet, demokratibegrebet, lighed og antidiskrimination.

Autonomi og suverænitet

For at kunne skabe et frit samfund - modsat nationalstaten - der bygger på direkte demokrati, antikapitalisme og frihed begrebsliggør Bookchin ideologien *Communalism*, hvor *popular assemblies* spiller en afgørende rolle. På samme måde søger Öcalan at bevæge sig væk fra den homogene dimension af nationalstatens formål og eksistensberettigelse, og dermed gør han pluralisme til et af nøgleordene i sin ideologi omkring Demokratisk Konføderalisme. Centralt for dem begge indebærer teorien/ideologien; et demokrati uden en nationalstats grænser. Muslim beskriver, hvordan der i den krigshærgede region er opstået et mulighedsrum for at virkeliggøre Öcalans ideologi og afprøve Demokratisk Konføderalisme. Med undtagelsestilstanden i Rojava (og resten af Syrien) har det været muligt at oprette tre autonome kantoner med hver sit styre i form af *popular assemblies*. Han italesætter mange af Bookchins hovedpointer og beskriver, hvordan der er blevet skrevet en social forfatning, lavet lokalråd med repræsentanter fra alle kooperativer, og at hver kanton styres af *popular assemblies*.

Det folkelige aspekt, der hos Bookchin, Öcalan og Muslims italesættes via politisk legitimitet, er ekspliciteret i Rojavas forfatning. Forfatningen indledes i en genkendelig 'oplysnings-tone' med: "We, the people" - en tydelig appel til politisk legitimitet som udledes af populær suverænitet. Allerede i løbet af den første sætning, ser vi dog en differentiering i forhold til eksempelvis den franske menneskerettighedserklæring. I kontrast til "Les Représentants du

Peuple Français”, hvilket denoterer én samlet *fransk* folkeenhed, ser vi i Rojava erklæringen en artikulering af et fælles ‘vi’ der rummer tre autonome regionale, politiske enheder, konstituerede af syv etniske kategorier: “We, the people of the Democratic Autonomous Regions of Cezire, Kobanê og Efrîn, a confederation of Kurds, Arabs, Syriacs, Arameans, Turkmen, Armenians and Chechens (...)” (Internetkilde: Academia.edu). Det politiske ‘vi’ er dermed konstrueret som en multietnisk og kulturel entitet, hvor beboelse i områderne er en tilstrækkelig præmis for inklusion og hvor ‘forsoning’, ‘pluralisme’ og ‘demokratisk deltagelse’ artikuleres som dele af den nødvendige ‘ånd’ der kan facilitere foreningen (ibid). Således kan både Bookchin og Öcalans afstandstagen til nationalstaten forstås som værende integrerede dele i forfatningen. Det virker dog primært til at være Öcalans positive fokus på det pluralistiske ideal, som kommer til udtryk her.

Dette positive aspekt forekommer også i Muslims udlægning af hvordan forfatningen er trådt i kraft: “(...) we have assemblies, committees; we have every possible structure to exercise self-rule throughout all strands of our society.” (Internetkilde: RojaRojava). Men det lader til, at der ikke er en entydig forståelse af, hvordan implementeringen af systemet foregår, og hvor meget det selvstændige/autonome individ egentlig kan bestemme over sin fremtid i dette samfund. Eksempelvis beskriver Rizan Ahmed, oppositionspolitiker i det irakisk-kurdiske parti PDK-S, i artiklen “Jeg er her for at forandre verden”, hvordan at han føler sig rettighedsløs og tvunget til at følge PKK og PYD:

”De tvinger et system ned over os, som er dikteret af PKK-ledelsen i Kandil-bjergene. Et system, som sætter os i konflikt med alle. Med kurderne i Irak, med Tyrkiet, med resten af oppositionen. Det er en tankegang, der er eksporteret hertil, og som de vil eksportere til resten af verden. Deres tankegang er: Muhammed er for muslimerne, Jesus er for de kristne. Abdullah Öcalan er en profet til hele verden. Vi vil bare have rettigheder, vi vil ikke ændre verden.” (Internetkilde: Information.dk)

Denne udtalelse illustrerer et eksempel på hvordan det ikke er muligt, at se kurderne som en samlet enhed, der alle ønsker en demokratisk konføderation, og der alle ønsker at følge Öcalan som ideologisk leder. Der opstår altså en problematik i spændingsfeltet mellem teori/ideologi og praksis. Både Bookchin og Öcalan ønsker en bred social omstrukturering af institutioner, og på denne måde ser Öcalan den sociale omstrukturering som fremsat i

Demokratisk Konføderalisme, som et foregangseksempel for resten af Mellemøsten. Hvis de andre kurdiske partier ikke er af samme overbevisning, vil det opfattes som et system der trækkes ned over hovedet på dem. Ligeledes kan de føle, at det er en tvunget styreform, hvis de har været udelukket fra både forhandlinger af forfatningen, men også det ideologiske grundlag og dermed ideen om en demokratisk konføderation for kurderne.

Hvis man ser på forfatningen virker første del af erklæringen (§3) til at understøtte nationalstatsparadigmet ved at artikulere Syrien som en suveræn stat: "Syria is a free, sovereign and democratic state, governed by a parliamentary system based on principles of decentralization and pluralism." (§3). Dog skal den syriske stat være demokratisk og være baseret på decentralistiske og pluralistiske principper, som ikke umiddelbart står som en deskriptiv konstatering, men derimod snarere en deklarativ talehandling. Syrien som nationalstat med territorial integritet kan altså på nuværende tidspunkt, de facto ikke-eksisterende, og Assads regering kan på ingen måde beskrives som værende funderet på demokratiske, pluralistiske og decentraliserede principper. Deklarationen forstås som, ikke blot en formel erklæring angående de Autonome Regioner i Rojava, men som en ekspansionistisk vision for demokratisk konføderalisme som politisk model for hele Syrien og eventuelt det øvrige Mellemøsten. Denne vision kan også spores hos Öcalan, når han taler for modellens forsonende potentiale for hele Mellemøsten: "Thanks to the geostrategic situation of the Kurdish settlement area successful Kurdish democratic projects promise to advance the democratization of the Middle East in general." (Öcalan, 2011:20).

Paragraf 7 fungerer ved at holde det konføderale medlemskab åbent, således at: "All cities, towns and villages in Syria which accede to this Charter may form Cantons falling within Autonomous Regions." (§7). Denne hensigt ekspliciteres yderligere i paragraf 12: "The Autonomous Regions form an integral part of Syria. It is a model for a future decentralized system of federal governance in Syria" (§12). Öcalans politiske forskrifter angående autonomi i forhold til staten, viser sig tydelig her i forfatningen, hvor Syriens territoriale integritet, men ikke politiske autoritet, formelt anerkendes. Denne anerkendelse er givetvis forankret i ønsket, eller strategien, om at undgå unødvendige konflikter med Syrien som stat, i og med at opnåelsen af autonomi i et demokratisk konføderalistisk regi ikke teoretisk set er afhængig af nationalstaters fravær eller opløsning. Samtidig kan det også være et udtryk for, at der ikke er en samlet forståelse blandt kurderne om hvordan kantonerne skal fungere indenfor

eksempelvis Syriens territoriale grænser. Abdulsalam, en ingeniør fra Damaskus, som hverken er en del af et parti eller organisation, fortæller i nedenstående citat:

"The revolution made in Rojava is historic. Because it is a radical break with the past. Of course, we all know that these things take time, they don't change from one day to another. It requires generations to change attitudes and societies. But we put down the first stones because we believe in change and democratic society. What we want above all is democracy and not independence, we want to stay as part of Syria, a democratic Syria that respects the rights of all the different nationalities as here in Rojava we respect all the ethnic groups in the region." (Internetkilde: Open Democracy).

Antikapitalisme

Centralt for både Bookchin og Öcalan er, at der er en klar forbindelse mellem nationalstat og kapitalisme. For Öcalan er løsningen for kurderne således at udfordre denne forbindelse. For Bookchin er en af bevæggrundene for en anderledes samfundstænkning med fokus på at skabe et alternativ, blandt andet baseret på det sammenstød kapitalismen har skabt mellem økonomi og naturressourcer, og særligt problematiseret i det at han ser kapitalismen som indgroet i verdenssamfundet og dets borgere. Yderligere understreger Bookchin, hvordan kapitalismen muliggør dominansen over andre, og det er dét han søger nye veje fra, så der netop kan etableres et samfund skabt på lighed og frihed.

Bookchin og Öcalans afstandstagen fra en statslig overmagt, og dertil kapitalismen, er ligeledes inkorporeret i Muslims retorik og overbevisning. Muslim tillægger det stor værdi at YPG/J kæmper på et grundlag, der ikke er forankret i økonomiske eller andres interesser, netop fordi de på denne måde bliver et produkt af ideologien - de kæmper ikke for en stat, men for deres egen frihed og demokrati. Han virker stolt over hvordan det autonome demokrati fungerer, og at det overhovedet fungerer i Rojava på grund af krigen, hvortil han udtrykker: "We have, in essence, developed a democracy without the state." (Internetkilde: RojaRojava). Der er mange tydelige paralleller at drage mellem ham, Öcalan og Bookchin, og det er indlysende at den måde som Muslim taler om samfundsorganiseringen på, er forankret i Demokratisk Konføderalisme. Hans udtalelser bærer præg af, at han har ideologien under huden, og har kæmpet det meste af sit liv for at frigøre kurderne, hvilket også bidrager til hans ønske og tro på et autonomt demokrati, fri fra en statslig overmagt.

En klar antikapitalistisk position kan også læses i forfatningen angående indretningen af det økonomiske system. Det fremgår i teksten, at systemet skal indrettes således, at den generelle sociale velværd og forskning har særlig prioritet. Denne prioritering skal sikre opretholdelsen af de materielle forudsætninger for et kvalificeret og værdigt liv for folket. Endvidere stilles der garanti for arbejderrettigheder og bæredygtig udvikling, og monopoler forbydes (§42). Politisk autoritet og legitimitet udtrykkes i Rojava forfatningen således, at disse "(...) resides with and emanates from the people of the Autonomous Regions (...)" (§2a). Dermed er autoritet legitimeret som noget, der ikke blot er udledt af, eller begrundet i populær suverænitet, men er iboende hos og båret af folket i en politisk struktur baseret på "(...) local self-government (...)" (§8). I denne forbindelse erklærer forfatningen, at folket udgør det eneste legitimeringsgrundlag for offentlige institutioner og forvaltningsråd (§2a; §8). Her er det interessant at reflektere tilbage til Öcalans afvisning af ideologisk hegemoni: "In democratic confederalism leadership institutions do not need ideological legitimation. Hence, they need not strive for hegemony." (Öcalan, 2011:30).

Öcalans reference samt forståelse af hegemonibegrebet, som det fremgår i teksten, er uklar. Han præciserer ikke om det er Gramscis kulturelle hegemonibegreb, eller Laclau og Mouffes diskursive og strategiske forståelse af det samme. Men uanset denne uklarhed, kan det udledes, at hverken Öcalan eller Rojava forfatningen anerkender ideologisk legitimering, men derimod kun folkelig, eller populær legitimering. Dette forhold levner et åbent spørgsmål om, hvorledes forfatningens 'demokratiske' og 'pluralistiske' ideologi spiller en legitimerende og autoritativ rolle i forhold til det kontraktlige politiske grundlag. Dette aspekt af socialkontraktsbegrebet kan problematiseres på lignende vis med Rousseaus socialkontrakt: en kontrakt denoterer en forpligtende aftale indgået frivilligt, mellem alle involverede parter og på baggrund af enighed. Selv hvis en sådan kontrakt kunne blive enstemmigt aftalt på ét givent tidspunkt, ville den miste populær legitimitet over et tidsperspektiv over generationer, med mindre den blev fornyet, opdateret og anerkendt i regulære intervaller. Dette ville være både urealistisk og upraktisk. Derfor virker det til at være således, at et forfatningsdokument implicerer en vis grad af ideologisk legitimering og hegemonisk bestræben, hvilket altså indebærer, ikke nødvendigvis kulturelle, men i hvertfald en diskursiv hegemoni angående forfatningens ideologi.

Demokratibegrebet

Bookchin og Öcalan mener begge, at den optimale form for demokrati er participatorisk demokrati, frigjort fra kapitalismen, hvor organiseringen skal foregå igennem *popular assemblies* (Bookchin, 2015:xiv-xv). Eftersom Demokratisk Konføderalisme ikke kan realiseres igennem nationalstatsstrukturer, er der således et demokrati uden en stat, fordi som Öcalan skriver "States are founded on power; democracies are based on collective consensus." (Öcalan, 2011:21).

Muslim deler både Bookchins og Öcalans forestillinger omkring direkte demokrati, men fortæller også, at opbygningen af et demokrati selvfølgelig ikke bare sker fra den ene dag til den anden. Han forklarer, at det er nødvendigt at uddanne og undervise hver dag og hele tiden. Mennesket skal lære at diskutere og tage beslutninger kollektivt, men at det er svært at omstille sig til at der ikke eksisterer en overmagt til at fremsætte ordrer til den enkelte. Alt skal diskuteres og kritiseres i kollektive forsamlinger, hvad enten der er tale om geopolitik eller humanitære værdier. Ifølge Muslim er disse instanser i fuld virke: "Women, man, all strands of our society are now organized. The reason why Kobanê still stands is because we have built these structures." (Internetkilde: RojaRojava). Han ser altså samfundsorganiseringen, og ideologien bag, som værende grunden til deres succes. Muslim lægger vægt på det participatoriske demokrati og et politiseret samfund hvilket han ser som grundstenen i et demokrati, hvilket tydeligt stemmer overens med både Öcalan og Bookchins overbevisning omkring demokrati. Samtidig beskriver han hvordan de udlever og revolutionerer ideologien på daglig basis (Internetkilde: RojaRojava). Han beskriver altså hvordan at det politiserede samfund er en demokratisk proces:

"The peoples themselves educate each other. When you put ten people together and ask them for a solution to a problem or propose them a question, they collectively look for an answer. I believe in this way they will find the right one. This collective discussion will make them politicized." (Internetkilde: RojaRojava).

Muslim behandler meget overfladisk demokratiseringsprocessen og implementeringen af Demokratisk Konføderalisme. Han forklarer blot, at der er en demokratisk administration og selvstyre i de tre kantoner (Internetkilde: RojaRojava). Vedtagelsen af Rojava forfatningen er et eksempel på, at der er en demokratiseringsproces i gang og som samtidig indeholder Öcalans Demokratiske Konføderalisme. Ligeledes indeholder forfatningen paragraffer

vedrørende de, internationale set, almene rettigheder, fx retten til at indgå i fredelige *popular assemblies*, danne foreninger, fagforeninger, politiske partier (§32), samt retten til ytringsfrihed (§ 24) og religionsfrihed (§ 31). Det er mindre almindeligt i FN lande og liberale demokratier, at se fx en forfatnings-garanteret ret til at strejke (§34). Men Rojava forfatningen indebærer nogle emancipatoriske og antikapitalistiske klausuler, som i høj grad afviger fra de internationale standarder. Eksempelvis fremsætter paragraf 39, at alle naturressourcer er offentlige og samfundsmæssige fællesej. Det samme gælder for alt land og alle bygninger, hvor både brugen og distribution bestemmes politisk (§40).

For at understøtte implementeringen af demokratisk konføderalisme og forfatningen, er Akram Hissos udtalelse i artiklen "Jeg er her for at forandre verden" interessant, idet han forklarer, hvordan der blev afholdt *popular assemblies* i alle landsbyer og kvarterer, for at indsamle så mange forslag til en ny administration som muligt (Information, 2015). Hans beskrivelse kan bruges til at eksemplificere hvordan processen stemmer overens med både Bookchins og Öcalans forestilling om, at samfundet skal bygges op omkring *popular assemblies* og at det er herigennem, at 'folket' styrer samfundet. Ikke alle er dog enige med Muslim og Akram Hissos. I artiklen er der nogle udtalelser fra blandt andet ledelsen i forskellige kurdiske partier, der mener, at hvad der rent faktisk foregår i Rojava ikke har noget med demokrati at gøre. Ifølge Ali Begari, der er en del af de 15 partier, der udgør Kurdish National Council in Syria (ENKS), er PYDs anvendelse af 'demokrati' hule ord, fordi der ikke er blevet afholdt et valg. Parlamentet består kun af PYDs egne medlemmer og at det blot er et dække for, at de kan tvinge deres eget projekt igennem. Han mener ikke at det er filosofiske principper fra hele folket, men blot fra én bevægelse:

"PYD siger, at de gør alting demokratisk, men det er bare en floskel. De har lavet et parlament af deres egne medlemmer, ikke ved et valg. Et sted, der kan fungere som gummistempel for deres politiske projekt. Et skuespil, hvor de tvinger deres eget projekt igennem. Det er de filosofiske principper fra én bevægelse, ikke fra folket (...)".(Information, 2015)

Det er klart, at hvis de kurdiske partier ikke tilskynder Demokratisk Konføderalisme, vil der være en opfattelse af at PYD er udemokratisk. Det medfører også, at der vil være en manglende forståelse af hvorfor medlemmerne til parlamentet er valgt og hvordan, hvilket

højest sandsynligt er sket ved *popular assemblies*. Det er derved sket i overensstemmelse med paragraf 47 i Rojava forfatningen. Denne udtalelse kan i høj grad også handle om hvad Bookchin mener med, at der skal et nyt ordforråd til, for at kunne beskrive et nyt politisk program og en ny teoretisk ramme. Der er forskellige forståelser af termerne, hvilket kan gøre, at der er en manglende forståelse og enighed. Det er ikke muligt at udlede præcist i hvor høj grad implementeringen af Demokratisk Konføderalisme har fundet sted, men idet at PYD og kantonerne operer på basis af forfatningen, kan det antages, at en implementering *har* fundet sted. Samtidig forklarer både Muslim og Akram Hesso, at implementeringen er en vedvarende proces.

Det kan diskuteres om der reelt inddrages filosofiske principper fra hele folket eller om disse udelukkende kommer fra PYD. Oppositionen skal dog ikke negligeres, hvilket også ville være i strid med de ideologiske rammer. Hvad der gør sig gældende her må være, at der er flere forskellige opfattelser af, hvilken styreform der skulle tage over efter Bashar al-Assad og hvordan det kurdiske spørgsmål skal håndteres. En kurder, der lever i eksil, støtter op om Al Begaris udtalelse. Han forklarer, at dem der i princippet styrer Rojava er dem, der kommer fra bjergene. Han laver en skelnen i mellem at være civil og ikke at være civil, hvilket er interessant, både fordi det viser hans holdning til dem der bor i bjergene, som højest sandsynligt er en del af PKK og YPG/J. Samtidig mener Al Begari, at PYD ikke er et rigtig parti, hvilket kan være et udtryk for, at hans egne politiske interesser ikke varetages af PYD eller at der blot er en helt anden opfattelse af hvordan et samfund skal være struktureret og organiseret.

Der er nogle tydelige udfordringer for Rojava og PYD og på trods af vedtagelse af en forfatning, dannelse af et parlament og organisering efter Öcalans model, har der ifølge forfatteren til artiklen "The Rojava revolution" af Evangelos Aretaios, stadig ikke været et egentlig valg i Rojava. Han forklarer, at der i marts 2015 har været foretaget et prøvevalg, i den ene kanton, Cezire, men da dette blot var en prøve, har der ikke været et gyldigt valg endnu (Internetkilde: Open Democracy). På den ene side kan manglen på et gyldigt valg puste liv i oppositionen til PYD, men samtidig giver det også et billede af, hvad der er i gang med at ske i Rojava. At det er muligt at reorganisere et helt samfund, at samle så mange forskellige etniciteter omkring et samlet projekt, omkring en anderledes demokratiopfattelse og at afholde et prøvevalg under krig, må alt andet lige, illustrere, at Demokratisk Konføderalisme

kan være en mulig løsning for konfliktramte Mellemøsten, præcis som Öcalan har forudset det (Öcalan, 2011:19).

Antidiskrimination

Lighed og Antidiskrimination: Køn, Alder, Kultur, Sprog & Etnicitet

Lighed og antidiskrimination er nogle af de mest centrale tematikker i Rojava forfatningen. Den udtrykker stort fokus på centrale identitetspolitiske kategorier, hvor kulturelle, etniske, sproglige og religiøse fællesskaber er tilskrevet lige så stor en værdi og retsstatus som individer. Flere centrale elementer i forfatningen forsøger fx gennem rettighedstildelinger, at gøre op med den historiske og kulturelt betingede diskrimination af både kvinder og unge (umyndige) individer..

Forfatningen opstiller i flere af artiklerne foranstaltninger der skal kunne gøre op med diskrimination mod kvinder, samt sikre kvinders politiske indflydelse og deltagelsesret i samfundet. Dette kommer til udtryk i artikel 27: "Women have the inviolable right to participate in political, social, economic and cultural life" (§ 27). Anerkendelsen af diskrimination mod kvinder som en historisk og et strukturelt faktum, indgår i proklamationer der sigter efter at forbedre sådanne forhold: "Men and women are equal in the eyes of the law. The Charter guarantees the effective realization of equality of women and mandates public institutions to work towards the elimination of gender discrimination" (§28).

Begge disse paragraffer insisterer på politiske bestræbelser, der skal facilitere ligestilling. Muslim nævner det også idet han beskriver, at hver politisk enhed både har en mand og kvinde som overhoved, og hvordan der er lavet kvoter med krav om 40% deltagelse fra kvinder i alle former for politiske og offentlige institutioner. Han beskriver, at i kantonerne lever og kæmper kurderne side om side med tyrkere, arabere, armenere, kristne og syrere - etnicitet har ingen betydning for inklusion, det handler mere om den fælles fjende og villigheden til at indgå i denne nye samfundsmodel. Muslim lægger ligeledes vægt på vigtigheden af at kunne forsvare sig selv og de militære styrker YPG/J skaber et billede på både hans kønsopfattelse og forståelse af lighed (Internetkilde: RojaRojava).

For at undersøge i hvilket omfang disse elementer fra forfatningen og Muslims udsagn reelt bliver praktiseret, og dermed kunne sige noget om implementeringen af Demokratisk Konføderalisme, vil dette afsnit tage udgangspunkt i dokumentarene, og derefter inddrages understøttende eller modsigende udsagn fra artiklerne. På den måde kan man undersøge i hvor høj grad der er tale om den lighed og antidiskrimination som beskrevet i Öcalans ideologi.

Den første dokumentar, "Her war", foregår i en YPJ (den kvindelige milits) træningslejr og viser hvordan hverdagen udfolder sig for soldaterne. Den anden dokumentar "Inside Kobani" præsenterer en dag i den belejrede by Kobanê.

Dokumentarfilmene

I dokumentaren, "Her war", kan man se omfanget af Öcalans tænkning som værende udgangspunktet for et fremtidigt samfund. Denne video lægger kun vægt på det militære aspekt af Rojava området, og starter med at præsentere den unge kurdiske pige Gulan fra byen Serekaniye, som forlader sine forældre for at tilslutte sig soldaterne i YPJ, og beskytte sit land mod Daesh.

Dokumentaren viser i hvor høj grad Öcalans tanker om samfundet er banebrydende og kolliderer med det 'traditionelle' samfund. Det er især kvindens rolle som bliver sat i fokus i denne dokumentar. Før Gulan kommer ud til YPJs lejr, nævner hun nogle aspekter af samfundet hun finder problematiske: "Look around: Al-Assad, Erdogan, many others, all presidents are men. We ask, why are there no woman president in the Middle East? Women should govern too. Women should have same rights as men " ("Her war", 03:34).

Hendes forældre er ikke imod, at hun tager afsted, og ser det som en mulighed for at ungdommen kan kæmpe for en fremtid som ikke eksisterer på nuværende tidspunkt på grund af krigen ("Her war", 04:30). Man ser dog senere i dokumentaren at det ikke er alle forældre som er ligeså åbne overfor at deres døtre drager i krig og at der bliver gennem filmen også illustreret modstand til den nye måde at tænke samfundet på.

Motivationen for at tilslutte sig militæret, som kommer til udtryk i dokumentaren, er muligheden for ligestilling med mænd, en ny form for ansvar og en vigtigere rolle i samfundet. Det er muligheden for et opgør med en gammel samfundsstruktur, og den rekrutteringsansvarlige i Berivan-lejren, siger: "These women joining self-defence forces in

Syrian Kurdistan, is a revolution within revolution” (“Her War”, 11:07). Kvinderettighederne fremtræder også tydeligt i Rojava forfatningen i paragraf 28⁶. Der er ikke noget eksempel på, at offentlige institutioner garanterer lighed mellem kønnene i denne dokumentar, men kvinderne opnår i denne situation den samme status som mændene ved at tilslutte sig YPJ.

De forskellige unge kvinder bliver filmet og i deres mange udsagn kommer den gamle samfundsorden til udtryk, samt deres idé om en anden fremtid end deres mødres: “We want people to be more human, and know their rights, especially women” (“Her war”, 28:59) siger en af pigerne til kameraet, mens en anden, med tyrkisk baggrund, også nævner kvinderettighederne lidt efter: “I want to be a part of this revolution and protect women’s rights” (“Her War”, 34:58)

Det er ikke tilfældigt, at de insisterer så meget på disse nye muligheder og nævner deres rettigheder. Den ansvarlige, Toheldan, bruger meget tid på at beskrive Öcalan og hans ideologi til kvinderne, og de er derfor meget bevidste om den rolle de har indenfor YPJ. Toheldan betegner Öcalan som “our leader”, og laver dermed en direkte kobling mellem YPJ, Öcalan og Demokratisk Konføderalisme. Hun fortæller: “Capitalism controls everything: women’s freedom, men’s, society in general, even nature” (“Her War”, 35:29). Det er et eksempel på, hvordan hun introducerer kvinderne for Demokratisk Konføderalisme og hun fortsætter med at sige: “We’re trying to build a life based on equality. We’re not just thinking about Kurds, but all mankind for whom, we want to create a democratic system, that our leader calls Democratic Confederalism” (“Her War”, 35:53). Hun tilføjer også efterfølgende som en konklusion: “The YPJ is a movement to protect people’s rights” (“Her War”, 36:41). Der er dog et punkt hvor man diskutere begrebet ligestilling, og det er i forhold til ægteskab. Kvinderne i YPJ må hverken være gift eller gifte sig mens de er tilsluttet militæret. Denne regel gælder ikke for YPG soldaterne som har frit spil når det kommer til ægteskab (“Her War”, 11:16).

Öcalans ideologi er i særdeleshed fremtræden i træningslejren, og lader til at være den grundsten lejren er bygget op omkring. Det er ikke kun Toheldans direkte reference til “our leader”, men også den måde træningen udfolder sig på og det ansvar kvinderne får på basis af deres tilslutning til YPJ. De er en del af militsen, der i deres bekæmpelse af Daesh spiller en

---

⁶ “Men and women are equal in the eyes of the law. The Charter guarantees the effective realization of equality of women and mandates public institutions to work towards the elimination of gender discrimination”. (§28)

betydelig rolle i opretholdelsen af det sociale liv i byerne. Desuden er det meget unge kvinder (mellem 16 og 20 år), som er en del af militæret, hvilket også er et punkt i Rojava forfatningen, der erklærer at ungdommen også har muligheden for at være aktive indenfor det offentlige og politiske liv: "Article 17: The Charter guarantees the rights of the youth to participate actively in public and political life" (§17).

Hovedpointen for denne dokumentar er, at man kan se hvordan den nye samfundsorden opnået gennem Demokratisk Konføderalisme spiller en rolle til fordel for både ungdommen og kvinder.

I dokumentaren "Inside Kobani", følger man en iransk-kurdisk journalist, Sanyar Omrani, som også er aktiv i kampen mod Daesh. Han filmer hverdagen i byen, frontlinjerne og de mænd og kvinder som er blevet i byen for at beskytte den. Dokumentaren er filmet da byen til dels stadig var besat af Daesh.

Daesh indledte en offensiv mod den kurdisk kontrollerede kanton Kobanê i september 2014, og det blev begyndelsen på en 4 måneder lang kamp mellem YPG/J og Daesh. YPG/J endte med at få skubbet Daesh ud af byen, med hjælp fra amerikanske luftangreb (Internetkilde: Politiken).

I dokumentaren observeres vigtigheden af kvindens rolle og ligestillingen med mænd. Det er Sanyar Omrani som interviewer og filmer folk han møder, men en kvindelig journalist er også med ham og udfører de samme opgaver. Når de filmer i gaderne, ser man både mandlige og kvindelige soldater.

En YPJ soldat argumenterer for at fordi kvinderne er engageret og spiller en ligeså vigtig rolle i krigen, er der ikke mulighed for at diskriminere dem, eftersom der ikke er forskel på mænd og kvinder længere: "People used to think girls were weak and couldn't fight. Today our women are using heavy weapons against IS. They're fighting on the frontline against IS. Now, who can say there are any differences between men and women?" ("Inside Kobani", 12:19). Desuden tilføjer de slutteligt at kvinderne har en fordel i forhold til Daesh, som flygter når de ser dem, fordi de er af den tro at de ryger i helvede hvis de bliver dræbt af en kvinde.

Multikulturalisme/Kulturel diversitet-differens

For at kunne gå til den pluralisme, der synes at vinde indpas i projektet - både i gennem vores empiri og det teoretiske/ideologiske fundament - er det relevant, at konceptualisere dette gennem Bhabhas differentiering (og begrebsliggørelse) af *kulturel differens* og *diversitet*.

Bhabha drager en vigtig distinktion imellem det han kalder *kulturel diversitet* og *kulturel differens*. Begrebet *diversitet* betegner en samling af kulturer set som 'epistemologiske objekter' - ligesom genstande eller virkninger der kan erkendes via empirisk observation. En kultur, forstået som sådan, udlægges som noget bestemt, afgrænset, og definerbart - eksempelvis, 'Den kurdiske kultur *er* noget særligt; den er kendetegnet ved...'. Ifølge Bhabha, forsyner *diversitet* multikulturalisme med dens værdsættelse af det eksotiske og autentiske, nemlig at værdsætte anerkendelsen af kulturernes på forhånd bestemte indhold og skikke, hvor disses integritet og kontinuitet beskyttes (Bhabha, 2006:155). *Diversitet* og multikulturalisme ses i denne sammenhæng som måder at anskue eller at indrette på, der fordrer parallelitet, hvor "[t]otalized cultures (...) live unsullied by the intertextuality of their historical locations, safe in the utopianism of a mythic memory of a unique collective identity" (Bhabha, 2006:155).

Kulturel Differens kan derimod forstås som en proces - en oversættelsesproces, der forvandler kulturelle tegn og narrativer til nye hybride former. *Differens* kan dermed tilnærmes som kulturens hybriditet. *Differens* som begreb virker til at omfatte Bhabhas præference angående hvordan kultur bør forstås - som noget folk *gør* frem for noget folk *har*. *Differens*, som begreb, synes at udspringe af nogle kritiske negationer af begrebet *diversitet* i sammenspil med overvejelser over Fanons idé om et særligt antikolonialt opgør. Et opgør der eksempelvis omdanner, eller oversætter dens kulturhistorie(r) ind i moderniteten og i en anti-national og revolutionær (undertryktes) tradition - hvori den upræcise og fejlbarlige oversættelsesproces, skaber noget nyt der hverken er den ene eller den anden - hybriditet. Ud fra denne brudte og 'fremmede' position, eller når 'tegnet' er udsagt i det kreole *restsprog*, er det først muligt at overskride polarisering og adskillelse: "It makes it possible to begin envisaging national, antinationalist, histories of the "people." (Bhabha, 2006: 157)

Det kan argumenteres, at kulturel differens også kommer til udtryk i dokumentarene. I dokumentarerne introduceres man ikke for andre etniciteter end den kurdiske, men der er kurdere fra flere forskellige lande, som hver især rummer forskellighed. Filmholdet møder bl.a. en iransk kurder, som ikke kan tale kurdisk, men farsi, og de imødekommer ham naturligt og jovialt (Inside Kobani, 12:43). Dette kan netop illustrere, at nationalitet og sprog ikke er en identitetsbarriere, og at der ikke kun er tale om et kurdisk fælleskab, men snarere at der eksisterer et fælles projekt, hvilket sætter rammerne for fællesskabet. Dette kommer også til udtryk i "Her War", hvor nogle af YPJ soldaterne kommer fra Tyrkiet. På den måde kan man sige at kurdernes transnationale erfaringer i deres historiske beboelsesområder har vænnet dem til at tænke fællesskab på tværs af grænser. På samme vis giver det mening at se eksempelvis Yizidier, Assyriske kristne, og selv vestlige frivillige som en del af i revolutionsprojektet og den fælles overlevelseskamp. Dette forhold understøttes af paragraf 23⁷ i Rojava forfatningen.

Öcalan lægger vægt på pluralisme som værende afgørende for sin ideologi. Han mener, at fordi en nationalstat som eksempelvis Tyrkiet kun dyrker én etnicitet, resulterer det også i et assimilerende samfund, hvor der ikke er plads til pluralisme, og endnu mindre plads til differens - derfor er undertrykkelse og assimileringspolitik en vedvarende realitet for nationalstater som Tyrkiet (Öcalan 2011:13). Her kan det tydelig ses, hvordan Demokratisk Konføderalisme kan forestilles som et alternativ til nationalstaten - både nationalstater som Tyrkiet der efterstræber kulturel og etnisk homogenitet, men også multikulturelle nationalstater såsom Singapore opretholder sameksistens på baggrund af kulturel parallelitet. Dette alternativitet kan umiddelbart præciseres på to måder: den første kan ses i revolutionsprojektet i sammenhæng med et fælles forsvar imod eksterne trussler, som tilsammen kan stimulere hybriditet. Det andet kan lokaliseres i den decentrale model: når eksempelvis Yizidi landsbyer kan fungere politisk autonomt, men i et konføderale netværk med kurdiske byer og være under de samme politiske/ideologiske forudsætninger, kan deres kulturelle praksis udfoldes på egne præmisser og samtidigt gennemgå de førnævnte 'oversættelsesprocesser', hvilken igen kan resultere i en tvangsfri hybridisering.

---

⁷ "Everyone has the right to express their ethnic, cultural, linguistic and gender rights" (§23)

Decentralisering som beskrevet her kan sættes direkte i relation til Fanons førnævnte forestillinger:

“In order to put all this into practice, in order really to incarnate the people, we repeat that there must be decentralization in the extreme. The movement from the top to the bottom and from the bottom to the top should be a fixed principle, not through concern for formalism but because simply to respect this principle is the guarantee of salvation.” (Fanon, 1963:197-198).

Det bliver her udtalt, hvordan der ligger en fundamental forskel i det at have et formål der hedder: vi er samlet om en stat mod et formål der hedder: vi er samlet om en fælles sag der sigter imod forsoning. De to positioner efterlader helt forskellige mulighedsrum, hvor det at være samlet omkring en nationalstat bygger på en idé om en fælles nationalstatsforståelse, der ikke efterlader plads til differens når den tenderer mod hegemonisk bestræbelser.

Som et supplement til at illustrere hvorvidt der er en egentlig pluralisme i etnicitet i tilslutningen til Rojava, inddrages udsagn fra artiklen “The Rojava Revolution”, som bl.a. beskriver hvordan en kristen syrer fortæller om hans accept blandt kurderne:

“We are all like brothers here. And the brand new administration gives us Christians a status that we have never had. We have always lived on very good terms with the Kurds and Arabs here but never had such equality in administration and politics” (Internetkilde: Open Democracy).

En anden kristen tilføjer, at det ikke blot er et system som fungerer for kristne, men for alle de andre etniciter som findes i regionen, hvilket man kan genkende fra Öcalans ideologi og paragraf 3.c i forfatningen:

“The government system of Rojava is the best for us Christians. Not just for Christians, for all peoples of Rojava, Kurds, Arabs, Chechens. It is a model for all of Syria. We want to stay in Syria, all of us here. We do not want independence, we belong to Syria. But a democratic Syria that respects human rights and differences. The Rojava model could be a model for the entire Middle East, which is emptying itself today of its last Christians.” (Internetkilde: Open Democracy).

Der er dog ikke kun tale om en samfundsrevolution, som udfordrer nationalstaten ved at acceptere og invitere til mangfoldighed og heterogenitet blandt dets borger, men det er, især for YPJ, også en kvinderevolution som det tydeligt skildres i dokumentarene. Det er sin egen revolution indenfor revolutionen. Dette kommer yderligere til udtryk i "The Rojava Revolution" hvor Judy, en engelsk litteraturstuderende fra Aleppo, siger til journalisten:

"We are clearly more free here in Qamishli and the large Rojava cities in comparison to the countryside and the rest of Mesopotamia, but it's still very difficult for women even here. There is still violence, there is still a lot of sexism. We are not free like women in Europe: we have a long way to go to change attitudes. To break the centuries-old traditions takes years, need education. But we have entered for the first time on a forward path." (Internetkilde: Open Democracy).

Delkonklusion

Bookchin og Öcalans afstandstagen til nationalstaten er tydeligt integreret i Rojava forfatningen. På trods af, at der i forfatningen er et politisk 'vi', er det ikke alle, der føler at de er en del af det kurdiske projekt og der er en tendens til at føle sig tvunget til at være underlagt PYD. Forfatningen skal ikke kun opfattes som en erklæring vedrørende de Autonome Regioner i Rojava, men skal forstås som en ekspansionistisk model, der kan have potentiale for hele Mellemøsten. Der opstår en tydelig problematik mellem teori og ideologi og praksis blandt andet på grund af en manglende samlet forståelse af, hvordan at de Autonome Regioner skal fungere. Omstillingen til partipatorisk demokrati er grundstenen i et demokrati, og skal ske over tid og der skal arbejdes for, at nå dertil. Der er dog en demokratisk proces i gang i Rojava, hvilket vedtagelsen af forfatningen er et tydeligt eksempel på; en forfatning der på mange punkter afviger fra internationale standarder. I forfatningen og samfundet, er der aspekter af lighed og antidiskrimination, med særligt fokus på køn og etnicitet. Oppositionen mener ikke, at der er en demokratisk proces i gang og ser det som et dække, for PYDs egentlige gørem. Ydermere er der en kritik, af dem der styrer Rojava. Det er dog interessant, at det er muligt at reorganisere et helt samfund på baggrund af Demokratisk Konføderalisme.

Diskussion

Demokratisk konføderalisme - en utopi?

Følgende afsnit vil diskutere Öcalan og PYDs mulighed for realiseringen af deres politiske vision om Demokratisk Konføderalisme i et fremtidigt perspektiv.

Öcalan argumenterer for, at Demokratisk Konføderalisme kan være en ideel samfundsmodel for hele Syrien og eventuelt hele Mellemøsten, og dermed løse de konflikter som eksisterer i regionen. Mange af de mellemøstlige konflikter er blandt andet baseret på etniske og religiøse stridigheder (som fx den vedvarende konflikt mellem sunni- og shiamuslimer), hvor en Demokratisk Konføderation, i følge Öcalans ideologi, kunne være en mulig løsning på denne konflikt.

Men i hvor høj grad er realiseringen af projektet, og en mulig spredning til resten af Mellemøsten, en utopisk forestilling? Og er det overhovedet muligt at opretholde en demokratisk konføderation, hvis den bevægede sig ud over Rojavas grænser?

Der findes en række elementer som lader til at kunne være udfordringer eller hindringer for realiseringen af projektet. Borgerkrigen i Syrien og en svækket regeringsmagt, har ført til, at Rojava kunne erklære sig autonomt og dermed skubbe til de territoriale grænser. Krigen og dens udfald er dog væsentlige elementer i diskussionen om holdbarheden omkring en etablering af et selvstændigt kurdisk område midt i Syrien. Ingen ved hvad der vil ske, når krigen slutter: Hvad vil der ske hvis Assad, eller en anden anti-kurdisk regering, får magten? Vil PYD være lige så populære, når Daesh ikke længere er en trussel? Vil Tyrkiet spille en rolle i PYDs udbredelse? Kan Öcalans ideologi overhovedet tilpasses udenfor Rojavas grænser og områder, hvor der ikke er et flertal af kurdere?

Man kunne desuden også forestille sig, at Rojava i sin overlevelse, må få støtte udefra eller indgå i en form for internationalt samarbejde. Dette er dog ikke nødvendigvis oplagt eftersom at EU er stærkt allieret med Tyrkiet, som har særligt besværlige relationer med sin kurdiske minoritet og PKK, og dermed også PYD, hvilket kan spille en rolle for PYDs position i det internationale samfund. Dette kan komme til udtryk igennem, at EU og NATO vedligeholder deres syn på PKK som en terrororganisation, i stedet for reelt at fokusere på, hvad PKK og PYD er for en størrelse. Dog kan der spores en solidaritet fra andre venstrefløje, som eksempelvis Enhedslisten, der har erklæret sin støtte til PYD.

Det tidligere beskrevet nationalstatsparadigme, forudsætter en diplomati, der foregår mellem suveræne nationalstater, som derfor kan udelukke de Autonome Regioner som international aktør. Ligeledes kan man forestille sig, at de Autonome Regioner kan blive anskuet som en trussel, i det omfang at de forekommer subversive i forhold til nationalstatsparadigmet og kapitalismen. Netop fordi PYD angiver en samfundsmodel som negativiserer nationalstaten og dens faste grænser, og dermed afviger fra den type politisk enhed som er 'godkendt' af det internationale samfund, kunne man forestille sig, at det også var en udfordring i forhold til et muligt samarbejde og støtte fra habile lande. Selvom Rojava tidligere er blevet hjulpet af USA i kampen mod Daesh, er det ikke til at sige om denne støtte vil eksistere når Syrien engang bliver fredeligt eftersom Rojava er placeret midt i et større internationalt magtspil, hvor de egentlige interesser er svære at gennemskue og derfor umuligt at sige noget konkret om et fremtidigt samarbejde (Internetkilde: Politiken).

Kritik fra rivaliserende partier (PDK-S), og menneskerettighedsorganisationer som Amnesty International, har desuden også fordømt PYD for blandt andet at holde politiske fanger og tvangsflytte civile, og beskylder dem for krigsforbrydelse: "Men selv om PYD slår sig op på at være demokratiske og respektere menneskerettigheder, er dets administration flere gange blevet kritiseret for sine metoder." (Berlingske, 2015). Man kan derfor stille spørgsmål angående, hvorvidt PYD som parti er så demokratisk som de påstår. Det er værd at reflektere over, om opbakningen til PYD også kan skyldes YPJ's popularitet, skabt gennem sin etablering som kvindelig milit. Endvidere kan det diskuteres om partiets position som det største parti i Rojava, skyldes en reel opbakning fra befolkningen, eller om befolkningen i det krigsramte land særligt bliver tiltalt af YPG/Js funktion som militær beskyttelse mod Daesh, mere end de tilslutter sig PYDs politik.

På mange måder er Öcalans ideologi i sin ekspansionistiske form utopisk, idet det er svært at se hvordan nogle af de mange religiøse, kulturelle og politiske problematikker som findes i Mellemøsten lige pludselig skulle kunne forenes og blive kompatible efter så mange års stridigheder. Yderligere hvis man kigger på den kurdiske historie, og de væsentlige etniske og historiske forskelle der findes mellem kurderne fra de forskellige lande, er det svært at

forestille sig at de skulle kunne forenes, selvom Öcalan argumenterer for, at det blot er et spørgsmål om tid.

Det er værd at tænke Syrien og Rojava ind i den historiske kontekst, den har været del af. Men revolutionsbølgen, der blev betegnet som det Arabiske Forår, der påvirkede flere mellemøstlige lande, er det værd at reflektere over hvor demokratiseringsprocessen er endt. Fire år senere har de endnu ikke kunne implementere det demokrati, der var målet med revolutionerne, hvorfor skulle det så lykkes for Rojava?

På den ene side kan man argumentere for, at Rojava måske har en større chance for succes eftersom det har stærkt udgangspunkt i PYDs base i et mindre område og derfra kan ideologien sprede sig langsomt til resten af regionen, i modsætning til fx Egypten hvor at en idé om demokrati er blevet pålagt befolkningen lige efter at diktaturet blev afsat. På den anden side er det svært at forestille sig, at Demokratisk Konføderalisme vil kunne spredes til resten af Syrien og Mellemøsten uden nogen form for modstand, når der allerede er en politisk uenighed indenfor 'Kurdistan'. Selvom YPG/J har skubbet Daesh tilbage fra blandt andet Kobanê, er terrororganisationen stadig en trussel, man ikke kan udelukke kan spille en rolle i Rojava områdets fremtid.

Der er alt i alt mange geostrategiske, historiske og politiske problematikker, som kan forestilles at være nogle store udfordringer for hvorvidt projektet kan lykkes fuldt ud, og man kan dermed diskutere hvorvidt Öcalans Demokratiske Konføderalisme stadig befinder sig på et utopisk plan, men som vores analyse også viser er der nogle elementer som reelt er forvandlet fra ideologi til praksisfelt. Idet at disse elementer synes at være implementeret, kan man argumentere for at ideologien i helhed ikke længere er en utopi, men at det ekspansionistiske element i ideologien forsat vil være en utopi.

Køn og ligestilling

I dette afsnit vil vi diskutere kvindens rolle i revolutionen i Rojava, samt diskutere mediedækningen og fremstillingen af YPJ.

I dokumentarfilmene skildres kvinderne i træningslejren og man møder kun kvinder som er i den militante del af PYD: YPJ. Hvad der gør sig gældende i empirien er, at kvinderne gennemgår deres egen revolution midt i revolutionen. Hertil er det interessant at diskutere,

hvordan en inddeling af mænd og kvinder i to militsgrupper skaber et rum hvor at de kvindelige soldater er på lige fod med de mandlige soldater. Derudover er det interessant at bide mærke i de vestlige mediers rolle i skildringen af YPJ og undersøge hvad der gør sig gældende her.

I YPJ er der et klart fokus på kampen for kvindernes rettigheder, og det er meget tydeligt, ved at alle YPJ soldater, vi møder i "Her War" fremhæver dette. Umiddelbart kan det virke som om, at det primære for kvinderne i YPJ er kvindefrigørelse, beskyttelse mod Daesh og at kæmpe for kvinders rettigheder, hvor dannelsen af en demokratisk konføderation synes at blive mere sekundær. På trods af den sekundære position, er det igennem Demokratisk Konføderalisme, at de kan opnå en kvindefrigørelse. At kvindefrigørelsen er det primære skal ikke nødvendigvis ses som et negativt element, men det er interessant at en militant styrke, der kæmper for overlevelsen af de kurdiske byer, samt Rojava også har en anden dagsorden. På den anden side, er denne dagsorden ikke så fjern fra PYDs ideologiske ståsted og hele revolutionen, der ligger til grund for oprettelsen af Rojava. I følge Öcalan er netop denne frihed og ligestilling en væsentlig del af en velfungerende demokratisk konføderation og det er svært at forestille sig kvindefrigørelsen i så vid en udstrækning uden Demokratisk Konføderalisme.

Ved at kvinderne er organiseret i YPJ, får de en høj grad af agens. De går ikke bare der hjemme og det er netop her, at frigørelsen opstår – ved at træde, eller måske rettere, løbe, ud af hjemmet og ind i en rolle, der traditionelt set er mandsdomineret. Samtidig bliver der gjort op med nogle af de forestillinger der er om kvinden, som er forankret i historie og kulturen (Internetkilde: OpenDemocracy). Der er pludseligt fokus på kvinden, som en stærk og meget bedre kriger end mændene (Inside Kobani, 12:19). Revolutionen har alt andet lige medført, at det er muligt som kvinde, at udtale sig og have en identitet, der ikke er bestemt af manden eller familien.

Opdelingen af mænd og kvinder i hver deres militære gren, kan, fra visse positioner, umiddelbart opfattes som en ukomplet ligestilling. På den ene side, kan man argumentere for at opdelingen af køn, set fra et vestligt synspunkt kan virke som et skalkeskjul for ulighed blandt kønnene, men på den anden side, gør det at kvinderne ikke er underlagt en patriarkalsk dominans. Men hvordan kan opdelingen i YPG/J så forstås?

Man kan sige at YPJ-soldaterne frigør sig fra den patriarkalske dominans ved denne opdeling, en dominans, som ifølge Öcalan er så dybt indlejret i nationalstaten og som gør, at kvinden bliver behandlet på samme måde som en minoritet. Måske har YPJ igennem Demokratisk Konføderalisme derfor fundet den optimale håndtering af ligestilling og antidiskrimination, som er skabt på deres egne præmisser.

Hvad der dog er interessant, er at YPJ soldater ikke må være gift og så snart de bliver det, kan de ikke længere være en del af YPJ. Ved at tage et valg om at være en del af YPJ, foretages, der også et bevidst valg om ikke at blive gift på det pågældende tidspunkt. Dette kan skyldes, at det er vigtigere for dem, at kæmpe med YPJ og beskytte deres område. Samtidig kan der være spor af tanken om, at ved at blive gift følger der nogle pligter med, såsom at passe hus og børn og hvis de skal det, vil de ikke også kunne være en del af militsen. Hvad der må gøre sig gældende her er, at ved ikke at blive gift, gøres kvinden derved fri fra at blive betragtet som en genstand og mandens ejendom og får friheden til at vælge hvorvidt hun skal giftes eller ej ("Her War", 10:39). Friheden kan netop opstå igennem selv at kunne få lov til at vælge hvorvidt man skal giftes eller ej og på hvilket grundlag.

I de vestlige medier er der fokus på YPJ soldaterne, som værende et helt exceptionelt fænomen. Denne interesse kan bunde i, at det tydeligt bryder med hvordan man i den vestlige verden betragter det muslimske samfund og hvordan det bliver fremstillet igennem medierne. En af grundene til den store popularitet, kan ligge i, at YPJ tilegner sig nogle værdier som lighed og frihed, der anses for at være vestligt forankret og bliver derved hyldet af Vesten. Denne hyldest fra vestlige medier kan give et billede af, hvilken diskurs der er om andre kulturer, der ikke bliver betragtet som en del af Vesten og ses derimod som 'Orienten'. Det kan være et udtryk for en skelnen mellem de civiliserede og de ikke-civiliserede, moderne >< præmoderne; en os/dem-diskurs. Ved at der bliver kæmpet for lige rettigheder og demokrati, kan der være en tendens til at Vesten identificerer sig med aspekter i Rojava og særligt YPJ som "de civiliserede" og derfor er der fokus på at Rojava inddrager vestligt forankrede idealer. Det interessante ved dette forhold er, at de Autonome Regioner modsat kan gå hen og blive et foregangseksempel på en helt ny samfundsforståelse, som rækker langt udover vestlige standarder - og muligvis kan blive løsningen på problemstillinger som 'vi' hidtil ikke har kunnet finde løsninger på.

De Autonome Regioner i samspil med nationalstaten

Dette afsnit vil være en diskussion af de Autonome Regioners samspil med de nationalstater, de geografisk er placeret i. Hvordan kan de Autonome Regioner etablere et givende samarbejde med disse, set i lyset af den ideologi de er udsprunget af, og på hvilken måde kommer dette til udtryk gennem vores empiri?

Hvis man ser på revolutionens ideologiske ophav i Bookchin og hans antistatslige samfundsideal, ser Bookchin altså ikke, at en revolution kræver statens sammenbrud, som de traditionelle revolutionsstrategier ellers har haft som mål. I stedet har han fokus på hvordan selve opbygningen af den nye struktur, og altså det der tager form som en revolution, er det der skal være i centrum. Dermed bliver det, som udløser revolutionen, også det som sker 'efter'. Derfor er det endelige mål ikke direkte at *nedbryde* staten, men i stedet vil den 'nye' samfundsstruktur på længere sigt kunne få nationalstaten til at fordampe. Det vil komme helt automatisk som følge af *Libertarian Municipalism's* praksis (hvilken så ville være *Communalism* eller *Libertarian Municipalism*).

Öcalans ideologi fremsætter ikke et mål for de selvstændige regioner som værende en fuldstændig frigørelse fra den nationale stat der omgiver dem. Således afskrives nationalstaten ikke entydigt, men derimod giver mulighed for et regionalt samarbejde, såfremt at nationalstaten bliver demokratiseret og anerkender regionens selvstændighed. Denne situation kan ses som et resultat af den proces, hvorved en region bliver til flere regioner (alle med Demokratisk Konføderalisme som bagvedliggende ideologi) og på denne måde, vil nationalstaten blive nødt til at anerkende regionerne som autonome politiske størrelser. Öcalan ser altså en mulighed i et samarbejde med nationalstaterne, så længe alle parter ikke tyer til tvang og forsøger at håndhæve autoritet - og ellers henvises der til retten til selvforsvar. Eksempelvis kan det illustreres gennem PKKs ideologiforvandling, som nu handler om at skabe en relation/samarbejde med Tyrkiet - så længe, at Tyrkiet bliver demokratiseret. En udviskning af nationalstatens grænser og dens fundament i kapitalisme, er dermed ikke et hovedfokus, men læner sig til en vis grad opad Bookchin: hvis man bygger nogle stærke regioner (og det gør man med Demokratisk Konføderalisme), så vil samfundsstrukturen lige så stille forplante sig gennem sociogeografiske områder, og vil kræve

en anerkendelse, som vil lede til en demokratisering af gældende nationalstat - og man kan antage at konføderationerne vil blive større og større og regeringsstyrets magt mindre. Eksemplerne fra de to artikler i analysen afspejler også denne idé. Her omtales Rojava som en blivende del af Syrien, og som et ønske om fortsat at være en del af Syrien - dog skal det være et demokratisk Syrien, der anerkender Rojava som autonom region indenfor dets territoriale grænser. Denne form for selvstændige kurdiske regioner indenfor hver nation, imødekommer også de forskelle der findes iblandt kurdere - de skal ikke forenes under én samlet kurdisk identitet.

Den 8-9. december 2015 blev der afholdt en konference under navnet Democratic Syria Congress med sloganet "Towards the building of a free and democratic Syria" (Internetkilde: The Kurdish Question). I konferencen deltog personer fra den syriske politiske, militante og sociale opposition med det fælles mål at demokratisere Syrien - inklusiv Syrian Democratic Forces (QSD)(som YPG/J er en del af). Kongressen blev afholdt som et alternativ til Riyadh-konferencen i Saudi-Arabien hvor de kurdiske organisationer og Syrian Democratic Forces ikke var inviterede (ibid). Det kan diskuteres hvorvidt kongressen blev afholdt med Demokratisk Konføderalisme og Öcalan i tankerne, men det kan ses som et skridt i retningen mod forsoning og et demokratisk Syrien. Om grundlaget for samarbejdet bygger på et opgør med en brutal regeringsmagt, eller en fælles ideologisk forestilling om Demokratisk Konføderalisme, er svært at vurdere. I deres ønske om at skabe et Syrien med "(...) a pluralist and centralist system." (ibid), kan det illustreres hvordan der sandsynligvis er flere interesser på spil. Således kan man stille spørgsmålstejn ved hvorvidt dette samarbejde vil lede til et stærkt konføderalt samarbejde, en form for kompromis eller funktionel konsensus, hvor de Autonome Regioner vil have en regional selvstændighed i lighed med irakisk Kurdistan. Opgøret med nationalstaten er på denne måde afhængig af, i hvor stor grad omkringliggende geografiske områder tilslutter sig ideen om demokratiske Autonome Regioner.

Kulturel differens

Homi Bhabhas begreb *kulturel differens* kan appliceres til at forstå nogle af de artikuleringer af pluralisme vi ser i forskellige kontekster fra Rojava. Disse virker til at skabe en ny hybrid kultur. Denne hybriditet udsiges på baggrund af revolutionens diskurser, hvilke vi har vist indebærer radikal direkte demokrati, decentralisering, anti-patriarki, anti-kapitalisme og

pluralisme. Indenfor de Autonome Regioner bliver både individer og de forskellige kollektive identiteter anerkendt som retssubjekter, hvilket, som set i forfatningen, får tildelt både negative og positive frihedsrettigheder samt demokratiske deltagelsesgarantier. De forskellige diakronisk nationale, stammemæssige, etniske, og religiøse fælleskabsnarrativer bliver artikuleret som værdifulde de facto dele af regionens diversitetsprægede historie. Selv om disse kan optræde i tekster som en konjunktiv liste (jf. forfatningens indledning), giver italesættelsen af netop den konføderale fælleskabsstruktur af de Autonome Regioner denne liste en helt anderledes disjunktiv status. Formuleret anderledes, udgør disse kollektive identiteter ikke som sådan brøkdele af *en* opsummerende nationalidentitet, hvilket er kendetegnet ved fx det multikulturelle Frankrig, hvor algerier, malienere, indokinesere kan blive opslugt som en komplementær del af det, i ideal republikansk forstand, 'le peuple Francais', hvor *diversiteten* hermed fungerer som en pyntegenstand og legitimering for Frankrigs oplysningsforankret rummelighed og fremskridt. Derimod fungerer artikuleringer af Rojavas *differens*prægede pluralisme som et politiserende brud på, eller *transgression* af, det nationale paradigme. Rojava som et konkret afgrænset geografisk sted, med dens menneskelige og kulturelle komposition, skal ikke forveksles med den politiske artikulering og ideal af de Autonome Regioner. For at sammenligne med det overstående eksempel om Frankrig, kunne vi sige, at kurdere, armenere, og tjetjenere bliver ikke nødvendigvis til *rojaviaanere* som sådan. Derimod bevares deres identitet med dens oprindelige historie, dog forvandlet, eller hybridiseret, af erfaringer fra revolutionen. Her er det interessant nok, en ambitøs og ekspansionistisk hybrid kultur, som på grund af den radikale decentralistiske struktur, ikke helt fremstår som kolonial. Her kan Bhabhas betragtninger af Fanons idéer virkelig komme på spil, hvor vi kan tilskrive kurderne (ihvertfald kurderne under indflydelse af PKK og Öcalan) rollen som "liberatory 'people' who initiate the productive instability of revolutionary cultural change (...)" og er "(...) themselves the bearers of a hybrid identity" (Bhabha, 2006: 155-157). I denne forbindelse kan kurdernes historiske narrativer kobles i en slags synkroni med det revolutionære politiske projekt; dette rummer erfaringer som strækker sig fra minoritetserfaringer fra Osmannerriget, undertrykkelse under tyrkisk nationalisme, Baath partiernes forsøg på at skabe 'enhed', Öcalan og PKKs leninistisk-marxistisk nationale befrielses tid, Yizidiernes redning, Kobanês forsvar og videre. Disse erfaringer giver et mulighedsrum for kurderne til at omskrive, eller rettere *inter-skrive*, deres identitet og kulturelle historie ind i nye formuleringer, traditioner og oversættelser - både

sammen med eksempelvis lokale kurdere, turkmenere og tjetjenere, men også med Kataloniens syndikalister fra 1936 og Murray Bookchin - eller som Bhabha udtrykker, "They are now free to negotiate and translate their cultural identities in a discontinuous intertextual temporality of cultural difference." (Bhabha, 2006: 155-157).

Konklusion

Ud fra projektets teoretiske og empiriske syntese, kan det konkluderes, at borgerkrigen i Syrien har skabt et mulighedsrum hvor kurderne, i samarbejde med andre etniske grupper i regionen, kan organisere et autonomt og forholdsvis stabilt område midt i det krigshærgede land. Igennem PYDs indførelse af Öcalans Demokratiske Konføderalisme i Rojava, har de formået at udvikle et nogenlunde velfungerende samfund som er opbygget på ideologiens grundlæggende elementer.

Vi kan gennem vores materialebehandling konkludere, at selvom der kan være mange faktorer der spiller ind, så som miljøudfordringer, den syriske borgerkrig og geostrategiske interesser, at Demokratiske Konføderalisme som ideologi har været en medvirkende årsag til hvordan situationen i Rojava har udviklet sig. Gennem analysen af vores empiri ser vi, at særligt de antidiskriminatoriske elementer, specielt illustreret af de kønspolitiske og etniske forhold, har vundet indpas i Rojava. Disse forhold har skabt nogle brud i forhold til regionens historiske og kulturelle erfaring og sammensætning, hvilket giver mening at se i gennem Bhabhas begreb kulturel *differens*, og kan fortolkes således, at hybriditet bliver en del af det revolutionære projekt.

Der er en tydelig transformation fra Bookchins teori til Öcalans Demokratiske Konføderalisme, hvor Öcalans adaptering tager særligt hensyn til regionale, historiske og kulturelle faktorer. Den ideologi, der er implementeret i Rojava, bærer særligt præg af en slags pragmatisme, der sigter mod forsoning, hvor ideologi fungerer som en inspiration eller en 'body of ideas', men ikke som en opskrift der skal følges slavisk og sekvensielt, hvilken står i kontrast til til mange andre venstreradikale politiske projekter og revolutioner. Det kan altså diskuteres om Rojava området kan siges at være en fuldført Demokratiske Konføderation, men udfra analysen kan vi konkludere at elementer af ideologien anvendes i praksis.

Litteraturliste

Bøger:

Ahmedi, I (2015). *Öppning för kurderna: nyckelroll i kriget mot IS*. Varldspolitikens Dagsfrågor. Utrikespolitiska institutet. Stockholm. ISSN 0042-2754.

Bhabha, H. (2006). *Cultural Diversity and Cultural Differences*. The Post-Colonial Studies Reader. ed. B. Ashcroft, G. Griffiths, H. Tiffin, Routledge, New York, p. 155–157.

Bhabha, H. (1994). *The Location of Culture*. Routledge, New York, NY 10001 p.139 - 206

Bookchin, M (2015). *The Next Revolution - Popular Assemblies & The Promise of Direct Democracy*. Edited by Debbie Bookchin and Blair Taylor. Verso: New York.

Fanon, F (1963). *The Wretched of the Earth*. Grove Press, New York, NY ISBN 0-8021-5083-7 p. 148 - 206

Gunter, M (2015). *Iraq, Syria, ISIS and the Kurds: Geostrategic concerns for the U.S. and Turkey*. [PDF]. Tilgængelig via: <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/mepo.12116/epdf>> [Lokaliseret d.30/10/15]

Heywood, A (2014). *Global Politics*. Second Edition. Palgrave Macmillan. UK

Öcalan, A. (2011). *Democratic Confederalism*. Transmedia Publishing Ltd. London. ISBN:978-0-9567514-2-3

Öcalan, A. (2009). *War and Peace in Kurdistan. Perspectives for a political solution of the Kurdish question*. International Initiative. Cologne.

Saraçoğlu, C (2011). *Kurds of Modern Turkey : Migration, Neoliberalism and Exclusion in Turkish Society*. I.B Tauris: London.

White, P. (2000) *Primitive Rebels or Revolutionary Modernizers - The Kurdish National Movement in Turkey*. Zed Books: London

Internetkilder

Academia.edu (2014). *A brief introduction to Kurdish Rojava region*. Yasin Duman. [Online]. Tilgængelig via <http://www.academia.edu/7909776/A_Brief_Introduction_to_Kurdish_Rojava_Region> [Lokaliseret 4/12/2015]

Academia.edu. *The Constitution of the Rojava Cantons Revolution The Social Contract of Rojava Cantons in Kurdistan Syria*. [Online]. Tilgængelig via: <https://www.academia.edu/9335103/The_Constitution_of_the_Rojava_Cantons_Revolution_The_Social_Contract_of_Rojava_Cantons_in_Kurdistan_Syria> [Lokaliseret 29/11/2015]

Al Jazeera (2014). *Kurdish rivals unite to fight Islamic State*. Wladimir van Wilgenburg.

Tilgængelig via: <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2014/08/iraq-turkey-kurds-fight-islamic-state-201481581133776796.html>
[Lokaliseret 13/12/2015]

American Herald Tribune (2015). *Iran's leader motivated by Paris attacks once again pens letter to the youth in Western countries*. [Online]. Tilgængelig via:
<<http://ahtribune.com/youth/205-iran-leader-pens-letter.html>> [Lokaliseret 30/11/15]

Anarchy Archives (2006). *A short biography to Murray Bookchin*. Janet Biehl [Online].
Tilgængelig via: <http://dwardmac.pitzer.edu/Anarchist_Archives/bookchin/bio1.html>
[Lokaliseret 14/11/2015]

Berlingske (2015). *Kurdisk styre i Nordsyrien begår krigsforbrydelser*. Søren Berggreen Toft.
[Online]. Tilgængelig via: <<http://www.b.dk/globalt/amnesty-kurdisk-styre-i-nordsyrien-begaar-krigsforbrydelser>> [Lokaliseret 14/12/2015]

BBC (2014). *Happidrome*. Adam Curtis. [Online] Tilgængelig via:
<http://www.bbc.co.uk/blogs/adamcurtis/entries/5a7b18b5-0ec3-3d3e-a307-54820a7c6a59>
[Lokaliseret 13/12/2015]

Biehl on Bookchin (2015). *Democratic Assemblies from Bookchin to Öcalan*. Tilgængelig via:
<http://www.biehlonbookchin.com/assemblies-bookchin-ocalan/> [Lokaliseret 3/12/2015]

Columbia University (2001). *Declaration of the Rights of Man and Citizen from the Constitution of Year I (1793)*. [Online]. Tilgængelig via:
<<http://www.columbia.edu/~iw6/docs/dec1793.html>> [Lokaliseret 03/12/2015]

Den Store Danske (2015). *Tyrkiet (Historie)*. Forfatter: JBS. [Online]. Tilgængelig via:
<[www.denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Mellem%C3%B8sten/Tyrkiet/Tyrkiet_\(Historie\)](http://www.denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Mellem%C3%B8sten/Tyrkiet/Tyrkiet_(Historie))> [Lokaliseret 15/11/2015]

Free word centre (2015). *Decoding Daesh: Why is the new name for ISIS so hard to understand?*
[Online]. Tilgængelig via: <<https://www.freewordcentre.com/blog/2015/02/daesh-isis-media-alice-guthrie>> [Lokaliseret 14/12/2015]

Globalis (2015). *Syrien*. [Online]. Tilgængelig via: <www.globalis.dk/Konflikter/Asien/Syrien>
[Lokaliseret 15/12/2015]

Information (2015). *Jeg er her for at forandre verden*. Tobias Havmand. [Online]. Tilgængelig
via: <<http://www.information.dk/552828>> [Lokaliseret d 21/11/2015]

Information (2015). *Jeg vil gerne tilbage og kæmpe for Kobane*. [Online]. Tilgængelig via:
<<http://www.information.dk/553725>> [Lokaliseret 30/11/2015]

In These Times (2015). *In the Wake of Paris Attacks the Left Must Embrace Its Radical Western Roots*. Slavoj Zizek. [Online]. Tilgængelig via:
<<http://inthesetimes.com/article/18605/breaking-the-taboos-in-the-wake-of-paris-attacks-the-left-must-embrace-its>> [Lokaliseret 30/11/15]

Opendemocracy (2015). *The Rojava revolution*. Evangelos Aretaios.[Online]. Tilgængelig via: <<https://www.opendemocracy.net/arab-awakening/evangelos-aretaios/rojava-revolution>> [Lokaliseret 4/12/2015]

Personal Website of Mutlu Civiroglu. *The Constitution of the Rojava Cantons*. [Online]. Tilgængelig via: <<http://civiroglu.net/the-constitution-of-the-rojava-cantons>> [Lokaliseret 20/11/2015]

Politiken (2015). *Kobane er fri men også bombet sønder og sammen*. Anders Legarth Schmidt. [Online]. Tilgængelig via: <http://politiken.dk/udland/fokus_int/fokus_IS/ECE2523511/kobane-er-fri---men-er-ogsaa-bombet-soender-og-sammen/> [Lokaliseret 1/12/2015]

ROAR Magazine (2015). *Murray Bookchin and the Kurdish Resistance*. Joris Leverink. Tilgængelig via: <http://roarmag.org/2015/08/bookchin-kurdish-struggle-ocalan-rojava/> [Lokaliseret 12/12/2015]

ROAR Magazine (2014). *The new PKK: Unleashing a social revolution in Kurdistan*. Rafael Taylor. Tilgængelig via: <http://roarmag.org/2014/08/pkk-kurdish-struggle-autonomy/> [Lokaliseret 12/12/2015]

RojaRojava (2014). *A Revolution of Life - Interview with Saleh Muslim*. [Online]. Tilgængelig via: <<https://rojarojava.wordpress.com/2014/11/11/a-revolution-of-life-interview-with-saleh-muslim/>> [Lokaliseret 20/11/2015]

RojaRojava (2015). *Welcome to Stalingrad. Welcome to Kobane: Inside the Syrian Town Under Siege by the Islamic State*. Danny Gold. [Online]. Tilgængelig via: <<https://rojarojava.wordpress.com/2015/01/13/welcome-to-stalingrad-welcome-to-kobane-inside-the-syrian-town-under-siege-by-the-islamic-state/>> [Lokaliseret 19/11/2015]

The Kurdish Project (2015). *Abdullah Öcalan*. [Online]. Tilgængelig via: <<http://thekurdishproject.org/history-and-culture/famous-kurds/abdullah-ocalan/>> [Lokaliseret 20/11/2015]

The Kurdish Question (2015). *The Final Resolution of the Democratic Syria Congress Released* [Online]. Tilgængelig via: <<http://kurdishquestion.com/index.php/kurdistan/west-kurdistan/the-final-resolution-of-the-democratic-syria-congress.html>> [Lokaliseret 16/12/15]

Video:

Dîlan, H, (2014). *Inside Kobani*. [Video Online]. Tilgængelig via: <<https://www.youtube.com/watch?v=PANN21Sw4q8>> [Lokaliseret 22/11/2015]

RT, (2015). *Her War*. [Video Online]. Tilgængelig via:
<<https://www.youtube.com/watch?v=uqI0a4VgEs8>> [Lokaliseret 22/11/2015]